

კავშირი “კომუნური საზოგადოებისათვის”
ფრიდრიხ ებერტის ფონდი

რელიგიურ ურთიერთობათა სამართლებრივი
რეგულირების ზოგიერთი ასპექტი
(პროზელიტიზმი)

**FRIEDRICH
EBERT**
STIFTUNG

ბროშურაში გამოთქმული მოსაზრებები
შესაძლებელია არ ემთხვეოდეს
ფილდრის ებერტის ფონდის ოფიციალურ პოზიციას

თბილისი - 2002

A 03 - 01013

რედაქტორი: ელგუჯა დაღუნაშვილი
 ავტორები: ლევან აბაშიძე
 ზურაბ კიკნაძე
 თამარ ქალდანი

შინაარსი

შესავალი	-----	4
რელიგიური ურთიერთობები პოსტსაბჭო- ური პერიოდის საქართველოში (ლ. აბაშიძე)	-----	6
პროზელიტიზმის თეოლოგიურ-ანთროპო- ლოგიური ასპექტები (ზ. კიკნაძე)	-----	9
პროზელიტიზმის სამართლებრივი ასპექ- ტები (თ. ქალდანი)	-----	17
დანართი 1. კოკინაკის საბერძნეთის წი- ნაალმღვე	-----	27
დანართი 2. ლარისის და სხვები საბერ- ძნეთის წინააღმდეგ	-----	41

ფრიდრიხ ებერტის ფონდის წარმომადგენლობა
 საქართველოში
 ტელ./ფაქსი: 29-33-84; 23-32-39; 25-07-28
 ელ-ფოსტა: stiftung@fesgeo.org.ge
 ინტერნეტი: http://georgia-gateway.org/FES

ელგუჯა დაღუნაშვილი
 ტელ./ფაქსი: 93-18-81
 ელ-ფოსტა: humane@posta.ge

ლევან აბაშიძე
 ტელ. 99-54-62
 ელ-ფოსტა: abashidze@yahoo.com

ზურაბ კიკნაძე
 29-08-35
 ელ-ფოსტა: zurabkiknadze@hotmail.com

თამარ ქალდანი
 ტელ./ფაქსი: 93-61-01
 ტელ. 92-32-11
 ელ-ფოსტა: t_kaldani@yahoo.com

© კავშირი „პუბლიკური საზოგადოებისათვის“
 © ფრიდრიხ ებერტის ფონდი

შესავალი

უკანასკნელი ათწლეულის განმავლობაში განხორციელებულმა კარდინალურმა ცვლილებებმა, მნიშვნელოვანი გავლენა იქონია საზოგადოებრივი ცხოვრების ისეთ კონსერვატიულ უბანზეც კი როგორც რელიგიური ურთიერთობებია. ტოტალური ათეიზმის, როგორც სახელმწიფო იდეოლოგიის, რწმენის თავისუფლების პრინციპით ჩანაცვლებამ მნიშვნელოვნად შეცვალა საზოგადოებაში ადრე დამკვიდრებული ურთიერთობები. შეიქმნა აღნიშნულ სფეროში გამოვლენილი საზოგადოებრივი აქტივობის ექსცესებში გადაზრდის ამკარა საფრთხე.

განცდა იმისა, რომ სწორედ კონკრეტულ დროში უნდა მიადგეს საბედისწერო ზღვარს ამქვეყნად ადამიანის არსებობა, უკლებლივ ყველა თაობისათვის ერთნაირადაა დამასასიათებელი. არადა, ცივილიზაციის ისტორიის გაღასაზადიდან ის, რაც დღეს აპოკალიფსის ნიშნად აღიქმება, შესაძლებელია მხოლოდ უმნიშვნელო, რიგითი ცვლილების ხასიათს ატარებდეს კაცობრიობის ისტორიაში. როგორც ვამბობთ ხოლმე, ერთმა ღმერთმა იცის - რა იქნება ხვალ.

და მაინც, ასეა თუ ისე, პასუხისმგებლობა წარსულისა და მომავლის წინაშე ავალდებულებს თითოეულ თაობას ცივილურ კალაპოტში მოაქციოს თავისი დროის საზოგადოებრივი ურთიერთობები და მიაღწიოს ცალკეული პიროვნებების, საზოგადოებისა და სახელმწიფო ინტერესების ჰარმონიულ შესამეხას.

საზოგადოებას საამისოდ საკმაოდ ცნობილი და თავისი არსებობის ხანგრძლივი პერიოდის მანძილზე კარგად აპრობირებული მეთოდები გააჩნია. ერთ-ერთი მათგანია საკანონმდებლო ცვლილებების განხორციელება.

ძირითადი მოთხოვნა, რომელსაც საზოგადოების ერთი ნაწილი უყენებს დღეს ქართულ კანონმდებლობას, არის არატრადიციული რელიგიური მიმდინარეობების იმ სახის საჭიანობაზე შეზღუდვის დაწესება, რომელიც ზიანს აყენებს საზოგადოებაში დამკვიდრებულ მორალურ ნორმებს.

აღნიშნული მოთხოვნის საკანონმდებლო დონეზე რეალიზაციის ერთ-ერთ პირდაპირ გამოხატულებას წარმოადგენს არაკეთილსინდისიერი პროზელიტიზმის აკრძალვის მცდელობა.

წინამდებარე პუბლიკაციის მიზანია წარმოაჩინოს კონკრეტულად რა სახის მოვლენებმა შეუწყო ხელი საზოგადოებაში აღნიშნული

მოთხოვნის ჩამოყალიბებას, რაში მდგომარეობს პროზელიტიზმის არსი და როგორ აისახება იგი მსოფლიო საკანონმდებლო პრაქტიკაში.

ექსპერტთა მოსაზრებები აღნიშნულ საკითხებზე, თანდართულ მასალებთან ერთად, ვფიქრობთ, გარკვეულ დახმარებას გაუწევს ყველას, ვინც უშუალო მონაწილეობას ღებულობს შესაბამისი ხასიათის საკანონმდებლო ცვლილებების მომზადებასა და განხორციელებაში, აგრეთვე მათ, ვინც, უბრალოდ, დაინტერესებულია გაერკვეს პრობლემის არსში.

რელიგიური ურთიერთობები კონსტანტინოპოლის
აპრიოდის საპატრიარქოში

80-90-იანი წლების მიჯნაზე კამონისტური რეჟიმების რღვევამ და საბჭოთა კავშირის დაშლამ ბუნებრივია ასევე რევოლუციური ცვლილებები გამოიწვია რელიგიურ ურთიერთობათა სფეროში. მეცნიერულად გაუქმდა სახელმწიფოს მხრიდან რელიგიური საქითხების კონტროლი და რეგულირება. საბჭოური კანონმდებლობა ადარ შეესაბამებოდა არსებულ რეალობას. საზოგადოების რელიგიურ ცხოვრებაში სრულიად ახალი პირობები დაეგა.

რელიგიურ ურთიერთობათა სფეროში განხორციელებული ცვლილებებში გასარკვევად აუცილებელია წინასიტორიის განხილვა. 70-80-იან წლებში სახელმწიფოსა და რელიგიურ ორგანიზაციებს შორის გამანახული იყო ურთიერთობის ფორმა, რომელიც მორწმუნების საშუალებას აძლევდა ასე თუ ისე დაეკმაყოფილებინა თავისი რელიგიური ინტერესები. სამაგიეროდ, სახელმწიფო მაქსიმალურად აკონტროლებდა რელიგიურ ორგანიზაციებს, ეროდა მათ შინაგან საქმეებში, ცდილობდა საკუთარი აგენტურის დანერგვას სასულიერო იერარქიასა და მრევლში. შეუძლებელი იყო ახლი ეკლესიის გახსნა, ვინაიდან ამისათვის ხელი-სუფლების თანხმობა იყო საჭირო. აკრძალული იყო ტაძრის გარეთ ყოველგვარი ქადაგება ან ლიტურატიურის გავრცელება. მასთანავე, სახელმწიფო აქტიურად იყენებდა მართლმადიდებელ ეკლესიას თავისი „მშვიდობისმოყვარე“ პოლიტიკის მხარდასაჭერად, ამიტომ სახელმწიფო ხელს უწყობდა ეკლესიის საერთაშორისო კავშირებისა და ეკუმენური საქმიანობის გაფართოებას.

რელიგიური ურთიერთობების გასაგებად მნიშვნელოვანია იმის გაანალიზება, რომ საბჭოთა პერიოდში პრაქტიკულად არ არსებობდა ურთიერთობა სხვადასხვა რელიგიურ გაერთიანებებს შორის. თითოეული რელიგიური გაერთიანება თავად განიცდიდა სახელმწიფოს მხრიდან ზეწოლასა და გამუდმებულ კონტროლს, შეზღუდული იყო მათი მოქმედების არეალი, რაც მთლიანად გამოირიცხავდა მათ შორის როგორც თანამშრომლობის, ისე კონკურენციისა და ღია დაპირისპირების არსებობას. ყველა მათგანს ცალ-ცალკე უძებოდა ათვისებული რეჟიმის მეტ-ნაკლებად მტრულ ზეწოლას.

საბჭოთა რეჟიმის დაცემისას მდგომარეობა რადიკალურად შეიცვალა. რელიგიურმა გაერთიანებებმა თავისუფლება მიიღეს და მათი

ინტერესებიც გადაიკვეთა. თუ თავიდან ინტერესთა კონფლიქტი შეუძინეველ ხასიათს ატარებდა, 90-იანი წლების ბოლოს მან იმდენად გამოკვეთილი ხასიათი შეიძინა, რომ ზნამაღლა და აშკარად დაიწვეს საუბრობა ქართველთა ტოლერანტობის შესახებ არსებული წარმოდგენების უსაფუძვლობაზე.

საქართველოში, ბუნებრივია უბრუნდებოდა ტრადიციულ სულიერ ფასეულობებს და ტრადიციულ მართლმადიდებლურ ქრისტიანულ სარწმუნოებას. საქართველოს მართლმადიდებელმა ეკლესიამ საპატრიარქოს სახით ამოცანად დაისახა ერის სულიერი ლიდერის პოზიციის აღდგენა და ის აქტიურ მისიონერულ საქმიანობას ეწევა. ამის შედეგად მრავალი დაუბრუნდა წინაპართა სარწმუნოებას.

სხვა ტრადიციული კონფესიები ასევე ცდილობენ აღიდგინონ თავიანთი პოზიციები. ამავე დროს საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის შესვეურებს არაერთხელ გამოუქვამთ უკმაყოფილება და შეშფოთება ამგვარი აქტიური ქადაგების გამო. ზოგიერთი პოლიტიკოსი ასევე ილაშქრებს მისიონერული რელიგიური ორგანიზაციების (მათი განსაზღვრებით „სექტების“) წინააღმდეგ. არგუმენტად მოჰყავთ ის, რომ ეს ჯგუფები იყენებენ უცხოეთიდან მიღებულ უკანონო მანქანა-აღურ სახსრებს ადამიანთა მოსატყვევად, რომლებსაც შემდეგ განაწყობენ მათი ოჯახების, ტრადიციული სარწმუნოების და ტრადიციების წინააღმდეგ.

მართლმადიდებელი ეკლესია, ბუნებრივია, განიხილავდა და განიხილავს საქართველოს მოსახლეობას (უპირველეს ყოვლისა ეთნიკურ ქართველებს) როგორც საკუთარი მისიის ობიექტს. ტრადიციულად მოსახლეობის უდიდესი ნაწილი მონათლულია მართლმადიდებელ ეკლესიაში და, თუცა მრავალი მათგანი შორს არის რწმუნისაგან, ეკლესია მოსახლეობის ამ ნაწილს თავის პოტენციურ მრევლად განიხილავს და მათ შორის სხვა სარწმუნოების თუ კონფესიის ქადაგებას მტრულ და არაკანონიერ აქტად მიიჩნევს.

ქრისტიანულ კონფესიათა ერთი ნაწილი აღიარებს საქართველოს, როგორც ქრისტიანულ ქვეყანას, სადაც საქართველოს მართლმადიდებელმა ეკლესიამ უნდა იქადაგოს ქრისტიანობა. მათ შორისაა რომის კათოლიკური, ლუთერანული, ანგლიკანური, გრეგორიანული და სხვა ეკლესიები. ეს ეკლესიები არ ეწევიან აქტიურ მისიონერულ საქმიანობას საქართველოში, კვლდმოქმედებისას არ მოუწოდებენ ადამიანებს მათ ეკლესიებში გაწევრიანებისკენ; ისინი მზად არიან მაღწიონ შეთანხმებას

ურთიერთთან და საქართველოს მართლმადიდებელ ეკლესიასთან რათა არ აწარმოონ ერთმანეთის მრევლის გადაბირება.

ამასთან, არიან გაერთიანების, რომლებიც არ აღიარებენ საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის აშკარ პრივილეგიას და საკუთარი მრწამსიდან გამომდინარე, აქტიურად ქადაგებენ მოსახლეობაში.

ამგვარად, ისევე, როგორც მართლმადიდებელი ტრადიციის სხვა ქვეყნებში, საქართველოშიც აქტიურ სახეს იღებს სულელებისათვის ბოძოლა, რაც, თავისთავად, საზოგადოებაში დაძაბულობის შექმნის მნიშვნელოვან ფაქტორს წარმოადგენს.

შუუბღბელი ხდება რა რელიგიურ გაერთიანებათა შორის შეთანხმება, მათი შეხედულებების პრინციპული შეუსაბამობის გამო, საზოგადოებაში აქტიურად მკვიდრდება აზრი აღნიშნული კოლიზიის კანონმდებლობის გზით აღმოფხვრის აუცილებლობის შესახებ.

პრობლემისადმი ანალოგიური დამოკიდებულება გააჩნია ხელისუფლებასაც. ამ მხრივ აღსანიშნავია საქართველოს პარლამენტის 2001 წლის 30 მარტის დადგენილება რელიგიური ექსტრემიზმის გამოვლინებათა შესახებ და პრეზიდენტის 2002 წლის 16 იანვრის №44 განკარგულება საქართველოს სასახლო დამცველის 2001 წლის პირველი ნახევრის ანგარიშიდან გამომდინარე განსაზოგარცხელებულ ღონისძიებათა შესახებ. როგორც ერთი, ისე მეორე დოკუმენტი ცალსახად მიუთითებს აღნიშნულ სფეროში საკანონმდებლო ღონისძიებათა განხორციელების აუცილებლობაზე. ამგვარად წინასწარი განხილვის პროცესში იმყოფება საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მიერ მომზადებული კანონპროექტი „სინდისის თავისუფლებისა და რელიგიური გაერთიანებების შესახებ“, რაც ასევე ქვეყანაში არსებული სიტუაციის ლოგიკურ გამოძახილად უნდა ჩაითვალოს.

არსებული სიტუაციის ფონზე ჩამოყალიბებულ მოთხოვნათა ძირითადი არსი მდგომარეობის იმაში, რომ მოხერხდეს მისიონერული საქმიანობის იმგვარად რეგულირება, რომელიც შესაძლებელს გახდის რელიგიურ გაერთიანებათა მიერ ერთმანეთის სფეროში უხეშ ჩარევათა სამართლებრივი გზით აღმოფხვრას.

ამასთან დაკავშირებით დისკუსიებში სულ უფრო ხშირად ისმის ტერმინი პროზელიტიზმი და არაკეთილსინდისიერი პროზელიტიზმი. ეს უკანასკნელი გვხვდება საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მიერ მომზადებულ კანონპროექტშიც, რაც აღნიშნული მოვლენის არსში ჩაღრმავების აუცილებლობაზე მივითითებს.

პროზელიტიზმის თეოლოგიური-ანთროპოლოგიური ასპექტები

პროზელიტი ბერძნული სიტყვაა და მომდინარეობს ძველი აღთქმის ბერძნული თარგმანიდან („სებატუაგინტადან“). პროზელიტი ბიბლიაში აღნიშნავს იმ ადამიანს, რომელიც არ არის მკვიდრი ანუ წარმოშობით იუდეული (ებრაელი), მაგრამ ცხოვრობს მის საზოგადოებაში, მიღებული აქვს წინდაცკვთა და ასრულებს მოსეს რჯულს. ერთხანს იგი და მისი შთამომავლები ინარჩუნებენ თავიანთი წარმოშობის სხოვნებას, რომ ისინი სასხლთი და ზორციით არ ეკუთვნიან ისრაელიანებს, მაგრამ დროთა ვითარებაში სხოვნა იკარგება და, საბოლოოდ, ხდება მათი ინტეგრაცია ხალხის სხეულთან და სულთან.

ახალ აღთქმაში ნახსენებნი არიან პროზელიტები ანუ რჯულშეცვლილი იუდეველთა გვერდით, მათ საპირისპიროდ (საქმე, 2:10). პროზელიტად იხსენიება ბიბლიის მთარგმნელი ბერძნულ ენაზე აკვილა პონტოელი (II ს. ახ. წ.), რომელიც ქრისტიანობიდან იუდეველობაზე იყო მოქცეული. ძველ სამყაროში, ძველი აღთქმის პერიოდში და შემდეგაც ყოველი, ვინც რაღაც მიზეზითა თუ მიზნით შეეხიზნებოდა იუდეველთა ან სხვა აღმსარებლობის მატარებელ თემს, ჩვეულებრივ იცვლიდა რჯულს ანუ ხდებოდა პროზელიტი. პროზელიტები იყვნენ ქართველი პირველქრისტიანები, რომლებიც დავეყენ ნინოს ქადაგებას, განუდგნენ მამაპაპულ რჯულს და ქრისტიანობა აღიარეს. ვარკვეული აზრით, პროზელიტი იყო აბიათარი, ყოველ შემთხვევაში, ამას აწვევებს მისი ზედწოდება, რომლითაც ის იხსენიება ისტორიაში: „პურიაყოფილი“ სწორეით ამ მოვლენის აღმნიშვნელია, ანუ ამ სიტყვაში პროზელიტიზმის შედეგა გამოხატული. პროზელიტები იყვნენ საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის წმინდანები აბო თბილელი, ვესტატი მცხეთელი და სხვანი.

თანამედროვე სამყაროში პროზელიტიზმი ანუ საქმიანობა, რომლის საბოლოო მიზანი ადამიანის გადაბირება სხვა (გადამბირებლის საკუთარ) აღმსარებლობაზე, მტკივნეულად განიცდება. სიტყვა გადაბირება, რომელშიც იგებრბოდა იუდეების ნიუნსი, კარგად გამოხატავს იმ შინაარსს, რომელიც დევს, ცნება-ტერმინში „არაკეთილსინდისიერი პროზელიტიზმი“. „არაკეთილსინდისიერი პროზელიტიზმი“ ისეთი ქმედებაა, რომელიც სცილდება აღმსარებლობის თავისუფლებისა და კონფესიასათა შორის ურთიერთობის იმ ნორმას, ადამიანის უფლებათა დეკლარაციასა

და დემოკრატიული ქვეყნების კონსტიტუციებში რომ არის გამოხატული. და თუკი არსებობს „არაკეთილსინდისიერი პროზულიტიზმი“, ლოგიკურია, უნდა არსებობდეს კეთილსინდისიერი ანუ ჩვეულებრივი პროზულიტიზმიც, რომლის აკრძალვაც უსაფუძვლოა.

რამში შეიძლება მდგომარეობდეს პოზიტიური პროზულიტიზმი „არაკეთილსინდისიერის“ საპირისპიროდ?

რელიგიურ, ისევე როგორც თანხურ სფეროში, პროზულიტიზმი სასურველი ბუნებრივი მიუღწეა. არაბუნებრივი სწორედ ის იქნებოდა, რომ რომელიმე სარწმუნოების ადვოკტს არ ჰქონოდა სურვილი საკუთარი მრწამსის გადაცემისა პიროვნული შთაბრძნებისა თუ საჯარო ქადაგების ძალით. რწმუნის ბუნება ისეთია, რომ იგი ვერ ეტყვა ერთი ადამიანის ცნობიერებაში, შეგნებაში, და როგორც აღიღებული მდინარე, გადადის ნაპირებზე. ადვოკტი გრძობს მოწოდებას და მას არ შეუძლია არ გაუზიაროს სხვას თავისი რწმენა, როგორც წინასწარმეტყველს, რომელიც ატარებს ღვთის სიტყვას, არ შეუძლია არ იქადაგოს. „მოვედით და შემოიღდეთ და მე გვეყვით თქვენ მესათხვევე კაცთა“ (მარკ. 1:17) – ამაზე გარკვევით და უშუალოდ მთელად თუ სადმე გამოთქმულა პროზულიტიზმის აუცილებლობა. ის რელიგიური რწმუნის მიუცილებელი თანამდევია მისი ვაჭინიდანვე; ის მოესკვლია, რომელიც თესავს სიტყვას, „ესერა გამოვიდა მიესვარი თესვად“ (მათე 13:3); მას არ შეუძლია არ თესოს, როგორც არ შეუძლია არ ამრავლებდეს ტალანტებს – ამ სიმბოლიკაზე აგებული ზარება და სიტყვის გაგრძელება ქრისტიანობის პირველ დოკუმენტში. „წაჩვედით და მოიბოწყენით ყოველი წარმართნი“ (მათე 28:19) – ამ მოწოდების შედეგია დღეს ქრისტიანობის არსებობა. ამ მოწოდებით ქადაგება და გადასაცემა სიტყვას სინაგოგებში და ეს იყო კეთილსინდისიერი პროზულიტიზმი: მხოლოდ შეგონება, სწავლება, დარწმუნება, წმიდა წერილის შესწავლა და ახსნა მათთვის, ვისაც ის სწამდა, როგორც კეშმარტიტის სიტყვა – არავითარი სხვა ხერხი მის სამისიონერო გზაზე არ ყოფილა. იყო დაპირებანი და აღთქმანი, მაგრამ არა ამ წუთისიყოფის სიკეთეთა, არამედ ღვთის სასუფეველისა, რომელსაც მოციქული არ იძლეოდა – თავად პროზულიტს უნდა მოეპოვებინა თავისი რწმენით და საკმით. ამ რწმენას და საკმეს ქადაგებდა პავლე და ყოველი მოციქული სიკეთლის საფრთხის ქვეშ. მოციქული იდევნებოდა პროზულიტიზმისათვის, მას სულ მუდამ უხლებოდა იმის მტკიცება, რომ მისი ქადაგება არ სცილდებოდა კეთილსინდისიერების ფარგლებს.

პროზულიტიზმს დადებითი ნიშანი აქვს მანამდე, სანამ იგი არ გასცილება სულიერი სწავლების საზღვარს. სწავლებას მიზნად აქვს, ცხადია, მომზრობა, მაგრამ მომზრობისთვის ზმრად გამოყენებულა არასულიერი მეთოდები, როგორც არის არასარწმუნოებრივი რიგის (მატერიალური და სხვა) დაპირებები ან შანტაჟი, ინტელექტუალური თუ სასამსუხრებრივი უპირატესობა, მისამზრობის გამოუცდლობა, განუთლებლობა ან გულუბრყვილობა, ან სულიერი თუ მატერიალური უშეუბრა, თუნდაც არასრულწლოვანება (ცონტრებივი მოუშწიველობა) და სხვა.

რუსულ საეკლესიო წრეებში არაკეთილსინდისიერი პროზულიტიზმის ცნება კიდევ უფრო გაფართოებულია: მასში იგულისხმება „არაკანონიერ მატერიალურ საშუალებათა“ გამოყენება, რომლებიც სოციალურ ქმედებათა მიღეს სპექტრს მოიცავს, როგორც არის ჰუმანიტარული დაზიარება, უფასო სწავლება და საშუალო ადვოკატი და გამოყენება, დაპირება საზღვარგარეთ საშუალოდ გაგზავნაში, ტელევიზიისა და პრესის გამოყენება რწმუნის გასავრცელებლად, ამავე მიზნით მოწყობილი ფესტივალები და სხვადასხვა შოუები, სადაც დემონსტრირებულია ქვეყნისთვის არატრადიციული მასობრივი ხასიათის ქადაგებანი, რაც მართლმადიდებელი კულტურის ქვეყანაში, „მართლმადიდებელი ეკლესიის კანონიკურ ტერიტორიაზე“, არ შეიძლება ქრისტიანულ ღირებულებათა პროფანაციად არ აღიქმებოდეს; ეს განსხვავებულ კულტურათა მამყრად მტკიცრეული დაპირისპირებაა, მისგან გამოწვეული ექსცესები სცილდება რელიგიურ სფეროს.

ზემოთხაზოთვლილი მეთოდები, რომლის სია შეიძლება გაიზარდოს, შეურაცხყოფელია ადამიანის პიროვნებისთვის და, თუ სახელმწიფო მოწოდებულია ადამიანის უფლებათა დასაცავად, იგი ასეთ შემთხვევებშიც ვალდებული უნდა იყოს დაიცვას ადამიანი მისი თავისუფლებისა და ღირსების ხელყოფისგან. თითქოს აქ იკვეთება ადამიანის უფლებათა დაცვის ახალი სფერო: დაცული იქნას ნივთიერად და ინტელექტუალურად უშულო ადამიანის ნება ძალადობისგან. თუცა ძნელი დასადგენია როდის და რა ფორმით ხდება ძალადობა. ჰირს გამოცნობა ან დადასტურება არაკეთილსინდისიერ ქმედებებისა პროზულიტიზმის მიზნით, რომელიც თავისთავად, როგორც საკეთილსინდისიერებას და რწმუნების სხვათა დარწმუნების აქტი, არ იკრძალება. ჰირს, როცა პროზულიტიზმის პროცესსა და მის საბოლოო შედეგში არ არსებობს დაზარალებული მომჩივანი. „დანაშაულის“ კვალი დაფარულია, როცა

პროზულიტიზმის ობიექტი უძლიერა წინააღმდეგობა გაუწიოს მათი-
ლებელს, რომელიც დაუშვებელი მეთოდებითა და ზერხებით ცდილობს
მის გადაბირებას და იბირებს საბოლოოდ. თუ პიროვნებას შეუძლია
წინააღმდეგობა გაუწიოს პროზულიტიზმის არაკეთილსინდისიერ მეთო-
ლებს, დასვედროს მათი ულებელს თავისი რწმენისა და ნების სიმტკიცე,
გამძარჯვოს იბულებზე, ეს ორი ადამიანის დიალოგია, მათი კერძო
პიროვნული საქმეა და სახელმწიფო აქ ვერ ჩაერევა.

და მანც დაისმის კითხვა: ვინ უნდა იცავდეს ადამიანის რელიგიურ
უფლებებს და მასთან დაკავშირებულ ღირსებებს ხელყოფისგან –
სახელმწიფო თუ ეკლესია, რომელსაც არაკეთილსინდისიერი მეთო-
დებით ართმევენ წევრს?

ცხადია, ეკლესია ვერ შეურიგდება ამგვარ ჩარევას თავის მრევლში,
მაგრამ რა საშუალება აქვს მას ამგვარი ფაქტების თავიდან ასაცილებ-
ლად – თავისი შეილებების ზნობრივი თუ სარწმუნოებრივი უსაფრ-
თხოების დასაცავად? როგორ უნდა მოიტყვეს ეკლესია იმისათვის,
რომ შეუძლებელი გახდეს მის წრეში არაკეთილსინდისიერი პროზული-
ტიზმი? როგორ დაიცავს მწვემსა თავისი ბატკანი მტაცებელი მგლი-
სვან, როგორც სახარება გვამცნობს, პროზულიტიზმის უკიდურესი
გამოვლინების სახით: „ერიდეთ ცრუწინასწარმეტყველებს, რომლებიც
ცხვრის საშოსით მოდიან თქვენთან, შინაგანად კი მტაცებელი მგლები
არაიან“ (მათე, 7:15). სახარებაში მეტა ნათქვამი და დასმულ კითხვაზეც
პასუხია გაცემული: „მე ვარ მწვემის კეთილი. მწვემის კეთილი თა-
ვის სულს გასწირავს ცხვართათვის. მოჯამაგირე კი, რომელიც არ
არის მწვემის და არც ცხვარი ეკუთვნის, მოსული მგლის დანახვაზე
სტოვებს ცხვრებს და გარბის. მგელი კი იტაცებს მათ და ფანტავს.
მოჯამაგირე კი გარბის, რადგან მოჯამაგირეა იგი და არ ზრუნავს
ცხვრებზე“ (იოანე, 10:11-13).

მგელი წარმატებულია იქ, სადაც მწვემის შხოლად მოჯამაგირობის
ანუ არ ასრულებს ჭეშმარიტ მწვემსობას. ამ ივანურად ნათქვამში
თუ სულიერ შინაარსს ჩაედებთ ანუ ეკლესიურად გადათარგმნით,
უნდა ვაღიაროთ, რომ როგორც მწვემისა პასუხისმგებელი ცხვარზე,
ფარაზე, ასევე ეკლესიას პასუხისმგებელი თავის სულიერ შვილებზე,
თავისი შეილებების სულზე. ერთადერთი საშუალება მის ხელში
მათი სულების უსაფრთხოების დასაცავად, მათ შესანარჩუნებლად
თავის წიაღში, არის მუდმივი გულწრფელი, სიყვარულით სავსე, არა
მოჯამაგირობრივი მზრუნველობა. მეტიც, ღიად მასმტებით, შემოქმე-

დებით და არა სტიქიურად ქნაღი მოძაღვის პერსპექტივაში. ეკლესია
პასუხისმგებელია გზას გადაცდარ, როგორც მას მაჩნია, ადამიანთა
სულების გამო, რომელთა მოქცევისთვისაც ის ლოცულობს ყოველდღე
ამ სიტყვებით: „უარიისწყობელი მართლმადიდებელთა სარწმუნოებისანი
და ჭეშმარიტებისა გზათა შეცდომილნი, წვალებათაჲთა დაბნულნი,
ნაოლთა ცნობისა შენისათა განანაოლუნ...“ ლოცვა დიდი ძალაა,
მაგრამ არ კმარა. ისევე, როგორც მკვლარია რწმენა საქმის გარეშე,
ასევე უნაყოფია ადამიანი, თუ ლოცვის შემდეგ „წვალებათაჲთა დაბნ-
ულთ“ მტრებად გამოვაცხადებთ. ის სულიერი პოტენციალი, რომელიც
ლოცვაშია ჩადებული, საქმით უნდა იყოს რეალიზებული. ვერავითარი
კანონი, ვერავითარი პრევენტული ღონისძიება ვერ გაუთანაბრდება
იმ სულიერ პოტენციალს, რომელიც ეკლესიის წიაღშია, საშუალოდ,
მთელმხარე სახით. კანონზე დანდობა, მისი გამოცხადება პანაცეა,
მის მიმართ სასოება, შხოლოდ კაპიტულაციის გამოხატულებაა ეკლესი-
ის სულიერი ძალის წინაშე.

რას ებრძვის სახელმწიფო და რა იარაღი აქვს მას ამ ბრძოლაში,
რომელიც არის ბრძოლა პიროვნების ღირსებათა ხელყოფის წინააღმდეგ,
მისი უფლებათა დასაცავად, როგორც რელიგიურ, ასევე სოციალურ,
საზოგადოებრივ თუ კერძო უპირობოების სფეროში?

თუ ადამიანი გაუსწორებელი უპირობოების სფეროშია გამო იბუ-
ლებელი ზღვა დაჰყვეს მათი უფლებების ნებას, ამ შემთხვევაში, ცხადია,
პასუხისმგებლობა არ ეხსნება მათი უფლებების, მაგრამ, შესაძლოა, მეტი
პასუხისმგებლობა ეკისრებოდეს სახელმწიფოს, რომელმაც ვერ უზ-
რუნველყო მინიმალური და ულემენტარული სასიცოცხლო პირობები
ადამიანის, პირდაპირ ვთქვათ, ბიოლოგიური არსებობისათვის. ასე
რომ, „არაკეთილსინდისიერი პროზულიტიზმი“ საქმად ნიყერ ნიადავს
სოციალურ მოუწყობლობაში პირობის და, სანამ სოციალური პირობე-
ბი გაუსაძლისი იქნება, ამგვარი პროზულიტიზმიც იარსებებს.

თავისი ბუნებიდან გამომდინარე, ეკლესია ვერ დაუპირისპირდება
არაკეთილსინდისიერ პროზულიტიზმს იმავე მეთოდებით, რასაც ეს
უკანასკნელი იყენებს. ეკლესია ვერ გადაწყვეტს სოციალურ პრობლემებს
ამგვარი პროზულიტიზმისთვის ნიადაგის გამოსაცლელად, არც
ეცდება კონკურენცია გაუწიოს მას დაპირებებში მრევლის მოსაზრდად,
შესთავაზოს სხვათაგან შეთავაზებულზე მეტი, ჩაებას ეკლესიის სუ-
ლისათვის შეუფერებელ მართონში, რაც მისთვისევე იქნება საზიანო.

იმ ქვეყანაში, სახელდობრ, საბერძნეთში, სადაც პროზელიტიზმი კანონით არაძალადი და ისედაც, პროზელიტიზმისთვის პასუხისმგებლობაში მართლმადიდებელი ეკლესიის არც ერთი წევრი არ ყოფილა მიცემული, მაშინ როცა ყველა საქმეში, რაც ეკი ამ ბრალდებით აღძრულა, ბრალდებულის როლში მხოლოდ ივლივას მოწმეები თუ ორმოცდაათიანელები არიან. რა არის ამის მიზეზი?

იქნება შთაბეჭდილება — და ასეც მიიჩნევენ პროზელიტიზმში დადანამაულებელი პირები, — თითქოს საბერძნეთში პროზელიტიზმის ბრალდება მიეყენება მხოლოდ რელიგიური უტყუარების წარმომადგენლებს და არავითარ შემთხვევაში მართლმადიდებლებს, თითქოს პროზელიტიზმი ნებადართული იყოს მართლმადიდებლობისთვის, რომელიც საბერძნეთში კონსტიტუციის მიხედვით გაბატონებული რელიგიაა. საკითხი ასე უნდა დაისვას: არის თუ არა დამახასიათებელი მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის „არაკეთილსინდისიერი პროზელიტიზმი“? თუ აღამიანი ოდნავ მაინც არის გაცნობილი მართლმადიდებელი ეკლესიის ცხოვრებას, მის პრაქტიკას, მისთვის ცხადი უნდა იყოს, რომ მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის უცხოა ამგვარი პროზელიტიზმი. მართლმადიდებელი ეკლესია, მოუხედავად მისიონერული გამოცდილებისა მოციქულთა ხანიდანვე, საგანგებოდ არ ეძებს მოუქცეველთ, რათა მათი მოქცევათა ქულები ჩაიწეროს თავის აქტივში, არასოდეს ცდილობს ამ მიზნით თავზე მოახვიოს წარმართის ან პეტროლოგის მისი ნების საწინააღმდეგოდ თავისი მრწამსი. ობიექტურობა მოითხოვს ვთქვათ, რომ ეს პოზიცია სავსებით გამოსატყვის ქრისტიანობის ჭეშმარიტებას: თუ ქრისტიანობის თავი და თავი არის აღამიანის ხსნა, თუ ქრისტიანობა უპირატესად ხსნის რელიგიას და ეს ხსნა, როგორც მინაგანი აქტი, ეხება პიროვნების უსაკუთრეს ბუნებას და მხოლოდ მის ნებაზეა დამოკიდებული, მაშინ გამოირიცხული უნდა იყოს რაიმე ძალდატანება აღამიანის ნებაზე, როგორც ლუთის ხატის ნიშანზე მასში, თუნდაც ეს მის სასიეთოდ ხდებოდეს.

თუ დავაკვირდებით საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის ახალი წევრებით შევსების პროცესს, შევინახავთ, რომ იგი პროზელიტიზმის რაიმე ნიშნის გარეშე მიმდინარეობს. ვეანგელოზაყვია, რომელიც პირიქი პულად განსხვავდება თავისი მეთოდებით პროზელიტიზმისგან და არაფერი აქვს საერთო მასთან, ეყრდნობა იმ საფუძვლიან მოსაზრებას, რომ საქართველოს მოსახლეობა საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის პოტენციურ მრევლს წარმოადგენს. ეკლესია კისრულობს

მათზე პასუხისმგებლობას, ეს მისი არა მხოლოდ უფლებაა, არამედ მოვალეობაც არის, რომელიც მას ისტორიამ დააკისრა.

პროზელიტიზმთან დაკავშირებით მტკიცებულად წარმოიშება ე.წ. „სამისიონერო ტერიტორიის“ პრობლემა. აღრეკრისტანულ ხანაში და შერეც არცთუ დაუბრკოლებლად და წინააღმდეგობის გარეშე (რასაც თუნდაც ანდრია პირველწოდებულის მიმოსვლა მოწმობს) სამისიონეროდ მოწოდებულნი ქადაგებდნენ ქრისტიანობას იმ ადგილებში, სადაც ჯერ არავის ჰქონდა ნაქადაგები, ანუ ეს იყო წარმართული ქვეყნები. ანუ ეს იყო, თუ შეიძლება ითქვას, ნეიტრალური ტერიტორია. უკვე ნაქადაგებ, მოქცეულ ქვეყნებში, კრძოდა, საქართველოში (ძველი ქართლი), რომელიც ერთი ძველი ტექსტის მიხედვით, „ახალმან ნინო მოაქცია და პელენე დედოფალმან“, ახალი მისიის გამოჩენა ქადაგების მიზნით, საეკლესიო-პოლიტიკურ და ზნეობრივ პრობლემებს აღძრავდა. გადმოცემის თანახმად, რომელსაც ინახავს მართლმადიდებელი ეკლესიის წიაღი, მოციქულები არასოდეს არ მიდიოდნენ საქადაგებლად იქ, სადაც სხვა მოციქულს უკვე ნაქადაგები ჰქონდა („ეკლიობი დეხარებინა არა იქ, სადაც უკვე ცნობილი იყო ქრისტეს სახელი, რათა არ მეშენებინა სხვის საფუძველზე“, რომ. 15:20). საქადაგებლად ხელშეკრულად მისვლის შემთხვევაში მოტივად წინამორბედი მისიონერის წარმატებაში დაეჭვება იქნებოდა. რა შეიცვალა ჩვენს თანამედროვეობაში, რომ ეს დაუწერელი წესი უფლებებრივი იქნას? აბსოლუტურად არაფერი. ეკლესიის თვალსაზრისით არაფერი შეცვლილა: საქართველო რჩება საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის ტერიტორიას, რადუნდაც მისი ჯერ კიდევ მოუქცეველი, უფრო სწორად, გაუკვლესიოტეული აღამიანები საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის პოტენციურ მრევლად ითვლება. გარედან შემოსულ მისიონერ მოქადაგებს მოტივად რა უნდა ჰქონდეს? ისევ და ისევ დაეჭვება იმაში, რომ ქვეყნის მოსახლეობა არასაკმარისად, ან სრულიად არ არის მოქცეული ქრისტეს რჯულზე, უფრო სწორად, ქრისტიანობის იმ განსტრუებაზე, რომელსაც მოქადაგ მისიონერი ეკუთვნის. ამაში ის მართალი იქნება. პროზელიტიზმის საფუძველიც ეს არის: კონფესიონალური მოსახლეობა და თითოეულის მიერ თავისი თავის ჭეშმარიტად გამოჩნდება. მოქადაგე განსხვავებული კონფესიის წარმომადგენელი უნდა იყოს და თავის კონფესიას ჭეშმარიტად უნდა თვლიდეს. მაგრამ მან უნდა იცოდეს, რომ საპირისპირო მხარესაც არ მაიწინა თავისი კონფესია სათუოდ და რელატიურ ჭეშმარიტებად.

მეორე მხრივ, დროის მოტანილ რელიგიური თავისუფლების სიერ-
ცვმე ვეღა კონფესია, მცირედენი გამონაკლისის გარდა, ვეღლმანარი
ხერხით ცდილობს ახალ-ახალი ტერიტორიების მოპოვებას, ადამიანთა
სულებების თავისკენ გადაბირებას. შესაძლოა, სიტყვა „კონკურენცია“
არ შეეფერებოდეს რელიგიის სფეროზე დამკვიდრებულ წარმოდგენებს,
მაგრამ ფაქტია, რომ თვით ტრადიციული რელიგიებიც (როგორც
მათ უწოდებენ), რომლებიც ამა თუ იმ ქვეყნის ძირბეული სარწმუნოების
გამომხატველი არიან და განსაზღვრავენ ქვეყნის (როგორც ელიტარულ-
ლი, ისე ხალხური) კულტურის სახეს, ძალაუნებურად ჩართულნი
არიან ამ ცნებით გამოხატულ პროცესში და, თუ ზოგ არცთუ ვრცელ
უბანზე ისინი თმობენ პოზიციებს, ეს იმის გამო ზდება, რომ მათ
ტრადიციულად არ სწევიათ პროზულიტიზმის იმგვარი მეთოდების
გამოყენება, რომელთაც „გუშინ“ შექმნილი კონფესიები იყენებენ.
კერძოდ, ეკლესია, რომელიც დარწმუნებულია თავის ჭეშმარიტებაში,
არასოდეს იქნება თანახმა მატერიალურ დაინტერესებაზე ავგოს თავისი
მისიონერული მიღწეაწეობა. წარსულში დამსახურების საზღაურად
ეკლესიის მიერ განსაკუთრებული პრივილეგიების მოთხოვნა სახელმ-
წიფოსგან ეწინააღმდეგება ჭინსტიანულ მორალს, რომ არაფერი ეთქვათ
საერთაშორისო სამართლის ნორმებზე. მას, როგორც ქვეყნის უმრავ-
ლესობისგან მხარდაჭერილს, სხვა უფრო ჭედიითი, ეკლესიის არსიდან
გამომდინარე, რესურსები და მეთოდები უნდა ჰქონდეს მარაგში.

ამასთან დაკავშირებით, არაგონიერ ნაბიჯად შეიძლება მივიჩნიოთ
სახელმწიფოს ჩარევა „სარწმუნოებრივ კონკურენციაში“ ქვეყნის
კულტურისა და მენტალიტეტის განსაზღვრელი ეკლესიის სასარგებ-
ლოდ. სულიერი ძალის შენაცვლება ადმინისტრაციულ-იბულებითი
ძალით, პირველ რიგში, თავად ეკლესიის ავტორიტეტისთვის არის
საზიანი: შესაძლოა, მისმა მრევლმა იმატოს, მაგრამ მატება თვისობრივი
არ იქნება. ეკლესია ვერ იხელმძღვანელებს პრინციპით, რომელსაც
სახელმწიფო ან თუნდაც ნებისმიერი საერო დაწესებულება არ თაკი-
ლობს: მიზანი ამართლებს საშუალებას. სახელმწიფოს მხარდაჭერა
პროზულიტიზმში ეკლესიას ბეერისთვის უნაღვე გადააქცევს საშუალე-
ბად მატერიალური კეთილდღეობისა თუ პოლიტიკური სოციალურ-
რი საფეხურის მისაღწევად. საზოგადოებ უნდა ითვას, რომ ზედმეტი
აქტენტია საზოგადოების სოციალურ კეთილმოწყობაზე, რომელიც შე-
ინიშნება ეკლესიაში (განსაკუთრებით პროტესტანტულ სამყაროში
და ჩვენშიც) უნდა განვიხილოთ, როგორც საყოველთაო სექულარიზა-

ციის გამოვლენა, რასაც უკანა პლანზე გადავყავს ეკლესიის ძირითადი
დანიშნულება ამ წუთისოფელში. როგორც სახელმწიფო არ უნდა
იტიერთავედეს და ვერც იტიერთავს ადამიანთა სულის ხსნის ამოცანას,
ასევე მატერიალური უზრუნველყოფა არ უნდა შედიოდეს ეკლესიის
ამოცანებში. ამ მიმართულებით სექტებთან კონკურენციაში ჩაბმა, შე-
ჯიბირი, უახრობაზე რომ არაფერი ეთქვათ, შეურაცხყოფილია მრავალ-
სულსაუკუნოვანი სულიერი გამოცდილების მქონე ეკლესიისთვის.

პროზულიტიზმის სამართლებრივი ასპექტები

საქართველოს კანონმდებლობა და საერთაშორისო აქტები
რელიგიის, რწმენისა და აღმსარებლობის
თავისუფლების შესახებ

დღეს საქართველოში აქტიურად მიმდინარეობს მსჯელობა რელი-
ციის შესახებ კანონის მიღების საკნობაზე. პარლამენტის წევრების
ექსპრთა ვეჯუვის, საქართველოს უსტიციის სამინისტროსა და არასამ-
თავრობო ორგანიზაციების მიერ არარტი კანონპროექტა შემუშავებუ-
ლი. რელიგიის შესახებ კანონზე მსჯელობისას ერთ-ერთ წინა რიგში
განიხილება არაკეთილსინდისიერი პროზულიტიზმის აკრძალვის სა-
კითხი.

ვეფირობთ, ახალი კანონის მიღებამდე, მნიშვნელოვანია გავეცნოთ
როგორ არეგულირებს საქართველოს კონსტიტუცია და მოქმედი კან-
ონმდებლობა რელიგიისა და აღმსარებლობის თავისუფლებისთან
დაკავშირებულ საკითხებს, რა შეზღუდვებს აწესებს და რა გარანტიებს
ქმნის ამ უფლებათა დასაცავად.

• საქართველოს კანონმდებლობა

საქართველოს 1995 წლის 24 ავისტოს კონსტიტუციაში შესული
ცვლილებების საფუძველზე მე-9 მუხლი შემდეგი სახით ჩამოყალიბდა:

1. სახელმწიფო აცხადებს რწმენისა და აღმსარებლობის სრულ
თავისუფლებას, ამასთან ერთად აღიარებს საქართველოს სამოციქულო
ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის განსაკუთრებულ როლს
საქართველოს ისტორიაში და მის დამოუკიდებლობას სახელმწიფოსგან.

2. საქართველოს სახელმწიფოსა და საქართველოს სამოციქულო
ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის ურთიერთობა განისაზ-

ღერება კონსტიტუციური შეთანხმებით. კონსტიტუციური შეთანხმება სრულიად უნდა შეესაბამებოდეს საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებულ პრინციპებსა და ნორმებს, კერძოდ: ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა სფეროში.

კონსტიტუციის მე-2 თავი ეხება ადამიანის უფლებებსა და თავისუფლებებს, რომლის მე-14 მუხლი დისკრიმინაციის დაუშვებლობას უზრუნველყოფს და აღიარებს, რომ ყველა ადამიანი დაბადებით თავისუფალი და კანონის წინაშე თანასწორია განურჩევლად... რელიგიისა, პოლიტიკური და სხვა შეხედულებებისა.

სისხლის სამართლის კოდექსი დანაშაულად და დასჯადად აცხადებს ადამიანთა თანასწორუფლებიანობის დარღვევას (142 მუხლი)... რელიგიისადმი დამოკიდებულების, აღმსარებლობის გამო, რამაც ხელყოფს ადამიანის უფლებას.

უზენაესი სასამართლოს კონსტიტუციის მე-19 მუხლი, რომლის მიხედვითაც ყოველ ადამიანს აქვს სიტყვის, აზრის, სინდისის, აღმსარებლობისა და რწმენის თავისუფლება, დაუშვებელია ადამიანის დევნა სიტყვის, აზრის, აღმსარებლობისა და რწმენის გამო, აგრეთვე მისი იძულება გამოთქვას თავისი შეხედულება მათ შესახებ, ამ უფლებათა შეზღუდვა დაუშვებელია, თუ მათი გამოვლენა არ ლახავს სხვათა უფლებებს.

ღვენი დაუშვებლობა არა მარტო კონსტიტუციით არის გარანტირებული, არამედ ღვენი საგან დაცვის გარანტიას ქმნის სისხლის სამართლის კოდექსის 156-ე მუხლიც, რომელიც დანაშაულად და დასჯად ქმნის აცხადებს ადამიანის ღვენი სიტყვის, აზრის, აღმსარებლობის, რწმენის ან მრწამსის გამო, ანდა მის პოლიტიკურ, საზოგადოებრივ, პროფესიულ, რელიგიურ ან მეცნიერულ მოღვაწეობასთან დაკავშირებით.

კონსტიტუციის 38-ე მუხლის თანახმად საქართველოს მოქალაქენი თანასწორნი არიან სოციალურ, ეკონომიკურ, კულტურულ და პოლიტიკურ ცხოვრებაში განურჩევლად მათი ეროვნული კუთვნილებისა და უფლება აქვთ თავისუფლად, ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე განავითარონ თავიანთი კულტურა. მაგრამ უმცირესობების (ამ შემთხვევაში რელიგიური უმცირესობების) უფლებათა განხორციელება არ უნდა ეწინააღმდეგებოდეს საქართველოს სუვერენიტეტს, სახელმწიფო წყობილებას, ტერიტორიულ მთლიანობასა და პოლიტიკურ დამოუკიდებლობას.

საქართველოს კანონი შეკრებისა და მანიფესტაციის შესახებ ადგენს, რომ დაუშვებელია შეკრების ან მანიფესტაციის ორგანიზებისას

და ჩატარებისას ისეთი მოწოდება, რომელიც აღვივებს რელიგიურ შუღლს.

ქვეყანაში უზრუნველყოფილი უნდა იყოს რელიგიური გაერთიანებების შექმნა და საქმიანობა, ოღონდ ეს კანონის რეგულირების სფეროს უნდა მიეკუთვნებოდეს, სისხლის სამართლის კოდექსით კი რელიგიური გაერთიანებისთვის ან მისი საქმიანობისთვის უკანონოდ ხელის შემშლა ძალადობით, ძალადობის მუქარით ან სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენებით ისევეა ჯარიმით ან გამასწორებელი საშუაოთი ვადით ერთ წლამდე ან თავისუფლების შეზღუდვით ან აღკვეთით ვადით 2 წლამდე.

ასევე დანაშაულია ღვეისმსახურების ან სხვა რელიგიური წესისა თუ ჩვეულების აღსრულებისთვის უკანონოდ ხელის შემშლა ძალადობით ან ძალადობის მუქარით, ანდა თუ მას ახლდა მორწმუნის ან ღვეისმსახურის რელიგიური გმობის მუხარაცხოვრა.

სისხლის სამართლის კოდექსის 252 მუხლით დასჯადია ისეთი რელიგიური, პოლიტიკური და საზოგადოებრივი გაერთიანების შექმნა, რომლის საქმიანობასაც თან ერთვის ძალადობა ადამიანის მიმართ, დანაშაულია როგორც ასეთი გაერთიანების ხელშემღვაწელობა, ისე მასში მონაწილეობაც.

სისხლის სამართლის კოდექსით ასევე ისჯება იძულება – ეხე იგი ადამიანის ქმედების თავისუფლების უკანონო შეზღუდვა, ესე იგი მისი ფიზიკური ან ფსიქიკური იძულება, შესრულოს ან არ შესრულოს მოქმედება, რომლის განხორციელება ან რომლისაგან თავის შეკავება მის უფლებას წარმოადგენს, ანდა საკუთარ თავზე განიცადოს თავისი ნება-სურვილის საწინააღმდეგო ზემოქმედება.

ასევე დანაშაულია მუქარა – სიციოცლის მოსპობის ან ჯანმრთელობის დაზიანების ანდა ქონების განადგურების მუქარა, როდესაც იმას, ვისაც ემუქრებიან, გაუჩნდა მუქარის განხორციელების საფუძვლადიანი შიში.

• საერთაშორისო აქტები

საქართველოს კონსტიტუციაში საკმაოდ ნათლად, ამომწურავად და ღმობრატულად არის რეგულირებული რელიგიისა და რწმენის თავისუფლება. არ უნდა დაგვავიწყდეს ისიც, რომ საქართველოს მიერ საერთაშორისო აქტებსა და კონვენციებზე მიერთებით ნაკისრი

აქვს გარკვეული ვალდებულებები, გარდა ამისა საქართველოს კონსტიტუციის მე-6 მუხლის თანახმად საქართველოს კანონმდებლობა შეესაბამება საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებულ პრინციპებსა და ნორმებს. საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებას ან შეთანხმებას, თუ იგი არ ეწინააღმდეგება საქართველოს კონსტიტუციას, უპირატესი იურიდიული ძალა აქვს შიდასახელმწიფოებრივი ნორმატიული აქტების მიმართ.

1948 ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია გარდა იმისა, რომ ყველა ადამიანს თანასწორად აცხადებს და ეწინააღმდეგება დისკრიმინაციას, მე-18 მუხლით ადგენს, რომ ყველა ადამიანს აქვს აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლების უფლება. ეს უფლება მოიცავს როგორც მის უფლებას შეიცვალოს თავისი რელიგია და მრწამსი, ასევე უფლებას, იყოს თავისი რელიგიის აღმსარებელი და თავისი მრწამსის მიმდევარი - ეს მას შეუძლია როგორც ერთპიროვნულად, ისე სხვებთან ერთად, ასევე აქვს მოძღვრების ლეიტისმასხურებისა თუ რელიგიური და რიტუალური წესწვეულებების საჯაროდ ან კერძო სახით შესრულების უფლება.

ამავე დეკლარაციის მე-19 მუხლი განმარტავს: ყოველ ადამიანს აქვს უფლება ჰქონდეს თავისუფალი მრწამსი და თავისუფლად გამოხატოს ის, ეს უფლება გულისხმობს იმას, რომ მას შეუძლია დაუბრკოლებლად უერთგულოს ამ მრწამსს და თავისუფლად ებიძოს, მიიღოს და გაავრცელოს ინფორმაცია და იდეები ნებისმიერი საშუალებებისა და სახელმწიფოს საზღვრებისგან დამოუკიდებლად.

1950 წლის 4 ნოემბრის ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის შესახებ ვეროპის კონვენციის მე-9 მუხლი ადგენს: ყოველ ადამიანს აქვს აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლების უფლება. ეს უფლება გულისხმობს თავისუფლებას შეიცვალოს რელიგია ან რწმენა. აწარმოოს აღმსარებლობა, როგორც პიროვნულად, ისე სხვებთან ერთად. კერძოდ ან საჯაროდ; თავისუფლებას კულტმასხურების, მოძღვრების და სხვადასხვა რელიგიური და რიტუალური წესების აღსრულებისა.

რელიგიის ან მოძღვრებათა აღმსარებლობა შეიძლება შეზღუდულ იქნას მხოლოდ კანონით დემოკრატიულ საზოგადოებაში საზოგადოებრივი უსაფრთხოების ინტერესებიდან გამომდინარე, საზოგადოებრივი წესრიგის, მოსახლეობის ჯანმრთელობის ან ზნეობრიობის ან სხვა პირთა უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის მიზნით.

საერთაშორისო პაქტი სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ მე-18 მუხლით ადგენს:

1. თითოეულ ადამიანს აქვს აზროვნების, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლების უფლება. ეს უფლება მოიცავს თავისუფლებას ჰქონდეს და ილბდეს რელიგიასა თუ მრწამსს საკუთარი არჩევანით და თავისუფლებას აღიარებდეს თავის რელიგიასა და მრწამსს როგორც ერთპიროვნულად, ისე სხვებთან ერთად, საჯაროდ თუ კერძო წესით, ასრულებდეს კულტს, რელიგიურ და რიტუალურ წეს-ჩვეულებებსა და მოძღვრებას.

2. არავინ არ უნდა განიცდიდეს იძულებას, რომელიც ლახავს მის თავისუფლებას იქონიოს ან მიიღოს რელიგია თუ მრწამსი საკუთარი არჩევნით.

3. რელიგიისა თუ მრწამსის აღიარების თავისუფლებას შეიძლება დაუწყსდეს მხოლოდ ის შემზღუდვები, რომლებიც დადგენილია კანონით და საჭიროა საზოგადოებრივი უშიშროების, წესრიგის, ჯანმრთელობისა და მორალის, ისევე როგორც სხვა პირთა ძირითადი უფლებისა და თავისუფლებების დაცვისათვის.

4. ამ პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები კისრულობენ ვალდებულებას პატივი სცენ მშობელთა და შესაბამის შემთხვევებში კანონიერ მებრუნე თავისუფლებას უზრუნველყონ თავიანთი ბავშვების რელიგიური და ზნეობრივი აღზრდა საკუთარი მრწამსის შესაბამისად.

ვეროპის სასამართლო პრაქტიკა

საქართველო, როგორც დასავლეთზე ორიენტირებული სახელმწიფო შინაგანადა მოვალე შექმნას სამართლებრივი სივრცე, რომელიც სრულ შესატყვისობაში თუ არა, წინააღმდეგობაში მაინც არ მოვა იმ საერთაშორისო სტრუქტურების ზოგადსაკანონმდებლო პრინციპებთან, რომელთა წიაღში ინტეგრაციასაც იგი თავისი საგარეო პოლიტიკის ძირითად პრიორიტეტად განიხილავს.

ეს უპირველეს ყოვლისა ეხება ადამიანის უფლებათა დაცვის სფეროს. ამიტომ, როცა რწმენისა და აღმსარებლობის თავისუფლების შესახებ კანონპროექტს განვიხილავთ უშიშვნელოვანესია გავერკვეთ რა დამოკიდებულება არსებობს იმავე საკითხების მიმართ ვეროპის სინამდვილეში, და რა გადაწყვეტა ეძებნება მათ ვეროპის ადამიანის უფლებათა სასამართლოში. კონკრეტულად, განვიხილავთ პროზული-ტიზმის აკრძალვის ცდებს მისგან გამომდინარე შედეგებით.

ვერობის სახელმწიფოებიდან, თუ მხედველობაში არ მივიღებთ მოლაღვას, პროზულიტიზმი კანონით მხოლოდ საბერძნეთშია აკრძალული. ცხადია შესაბამისი დებულებები არსებობს საბერძნეთის კონსტიტუციასა და კანონმდებლობაში.

1975 წლის კონსტიტუციის მე-3 მუხლში პირდაპირ წერია, რომ „საბერძნეთში დომინანტი რელიგიაა ქრისტიანული აღმოსავლური მართლმადიდებლური ეკლესია, რომელიც აღიარებს მის წინამძღოლად ჩვენს მეფეს იესო ქრისტეს, ღმერთნიანლურად გაერთიანებულია კონსტანტინეპოლის დიდ ეკლესიასთან და მასთან მჭიდროდ მყოფ სხვა ქრისტიანულ ეკლესიებთან და სხვა ეკლესიის მსგავსად, განუხრელად იცავს წმინდა აპოსტოლს, სინოდურ კანონებსა და წმინდა ტრადიციებს“.

ამავე კანონის მე-14 მუხლი გვეუბნება:

1. სინდისის თავისუფლება რელიგიურ საკითხებში ხელშეუკლებელია. პირადი და პოლიტიკური უფლებებით სარგებლობა არ არის დამოკიდებული პიროვნების რელიგიურ რწმენაზე.

2. თავისუფალია ნებისმიერი ცნობილი რელიგიის აღმსარებლობა, პიროვნება თავისუფალია დაუბრკოლებლად მოახდინოს მისი რელიგიის აღმსარებლობა და ისარგებლოს კანონის დაცვით. რელიგიური რიტუალებების შესრულებამ ზიანი არ უნდა მიყენოს საზოგადოებრივ წესრიგს ან საზოგადოებრივ მორალს. პროზულიტიზმი აკრძალულია.

3. ყველა ცნობილი რელიგიის მღვდელმსახურები სახელმწიფოს მიერ ექვემდებარებან ისეთივე უდამწვევლებლობის და აკრძალულია ისეთივე ვალდებულებები, რაც დომინანტი რელიგიის მღვდელმსახურებს.

4. არავინ შეიძლება გათავისუფლდეს მის მიერ სახელმწიფოს წინაშე აღებული ვალდებულებების შესრულებისაგან ან უარი განაცხადოს კანონის მოთხოვნათა შესრულებაზე მისი რელიგიური მრწამსის საფუძველზე.

5. დაუშვებელია პიროვნებისაგან ფიცის დადების მოთხოვნა, იმის გარდა, რომლებიც გათვალისწინებულია კანონით, რომელიც ასევე განსაზღვრავს მის ფორმას.“

საბერძნეთის კანონში პროზულიტიზმის შესახებ მოცემულია პროზულიტიზმის განმარტება: პროზულიტიზმი იგულისხმება, პიროვნების რელიგიურ რწმენაში ჩარევის ნებისმიერი, პირდაპირი თუ არაპირდაპირი მცდელობა, რაც მიზნად ისახავს ამ რწმენის დაკნინებას ნებისმიერი სახის ცდუნების ან მორალური თუ მატერიალური დახმარების დაპირე-

ბის მეშვეობით, ცრუ საშუალებით ან შესაბამისი პირის გამოუცდლობის, წოდის, საჭიროების, დაბლი ინტელექტისა და გულუბრყველობის გამოყენებით.

საბერძნეთის კანონმდებლობაში არსებული პროზულიტიზმის აკრძალვა იქცა პირველ რეალურ საქმედ, რომელიც ვეროპის ადამიანის უფლებათა სასამართლომ განიხილა. საქმედში განმცხადებელად გვევლინებოდნენ ბ-ნი მიწოს კოკინაკისი და მისი მეუღლე, ხოლო მპასუხედ საბერძნეთის სახელმწიფო. კოკინაკისი მიიჩნევდა, რომ დაირღვა ვეროპის კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებული სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება.

ვეროპის ადამიანის უფლებათა სასამართლოში საქმის განხილვას წინ უსწრებდა საბერძნეთში მიმდინარე პროცესები და სასამართლოში საქმის წარმოება კოკინაკისის წინააღმდეგ, რომელიც სხვადასხვა ინსტანციის სასამართლოების მიერ არაერთხელ იქნა ცნობილი დამნაშავედ პროზულიტიზმის გამო. კოკინაკისის პროზულიტიზმში დადანიშნულების საფუძველი გახდა მის მიერ საკუთარი რელიგიის პროპაგანდა და ცდა დაერწმუნებია მოქალაქე კირიაკაი - შეეცალა რელიგია.

სასამართლომ მიიჩნია, რომ მიუხედავად იმისა, რომ საბერძნეთში არსებობს კანონი პროზულიტიზმის აკრძალვის შესახებ და ამ კანონის აქტს კანონიერი მიზანი, იგი არ არის აუცილებელი დემოკრატიული სახელმწიფოსთვის, რადგან აღმსარებლობის თავისუფლება არ შემოიფარგლება მხოლოდ უფლებით განაზოციელოს იგი მარტო, განცალკევებულად ან თანამორწმუნებთან ერთად, არამედ მოიცავს უფლებასაც დაარწმუნოს სხვები თავისი რწმენის ჭეშმარიტებაში - სხვაგვარად უფლება იმისა შეიცვალოს ადამიანმა რელიგია ან რწმენა იქნეს მხოლოდ ცარიელ სიტყვების მნიშვნელობას. პროზულიტიზმის განზოციელების ცდამ, მართლაც შეიძლება გამოიწვიოს სხვათა უფლებების შელახვა, მაგრამ მოცემულ საქმედში მტკიცება იმისა, რომ რეალურად მიადგა ზიანი სხვა პირთა უფლებებს - არ ყოფილა. საბერძნეთის სასამართლო დავჯარო ქ-ნი კირიაკისი ქმრის ჩვენებას, რომელიც შეშოთიებული იყო იმით, თუ რა გავლენა შეიძლება მოიხდინა გამოუცდელი, გულუბრყველი ადამიანებზე მსგავს ცდებს. როგორც ვეროპის სასამართლომ მიიჩნია, მსგავსი შეხედულებები სულაც არაა საკმარისი საფუძველი საიმისოდ დაასკვნა, რომ ადგილი ჰქონდა ადამიანებზე ფსიქოლოგიურ ზეწოლას (ტვიინის გამოიწვევას) ან

ძალადობას, ერთი სიტყვით ქმედებებს, რომლებიც სასამართლოს მიუღებლად მიიჩნია.

სასამართლომ დააკმაყოფილა კოჩინაკისის განცხადება და აღინიშნა, რომ საბერძნეთმა დაარღვია კოჩინაკისის მე-9 მუხლით აღიარებული უფლება.

მაშინ როცა სასამართლოს შემადგენლობის უმრავლესობამ მიიჩნია, რომ მილიანად კანონი, განსხვავებით მისი კონკრეტული გამოყენებისაგან, არ ეწინააღმდეგება ადამიანის უფლებათა ევროპის კონვენციის მე-9 მუხლს, მოსამართლე პეტიტმა სადაოდ ჩათვალა პროზელიტიზმის, როგორც დანაშაულის ცნება და წამოაყენა აზრი ამ სფეროში არასასურველი ქცევის წინააღმდეგ საბრძოლველად გამოყენებული ყოფილიყო სამართალდარღვევათა სხვაგვარი შემადგენლობა. ბრალის ბუნდოვანება და პროზელიტიზმის ზუსტი განსაზღვრების არარსებობა ზრდის უნდობლობას, რომელსაც საბერძნეთის კანონი უდებს სათავეს. იმ შემთხვევაშიც კი, თუ მივიჩნევთ, რომ შესაძლებელია პროზელიტიზმის შესახებ საბერძნეთის კანონის განჭვრეტა, ფაქტია, რომ განსაზღვრების ბუნდოვანება ძალზედ დიდი თავისუფალი ასენა-განმარტების არეს უტოლებს სახელმწიფოს სისხლის სამართლის სანქციების გამოყენებისას.

ყოველ შემთხვევაში თუ პროზელიტიზმისათვის სისხლის სამართლის დანაშაულის კვალიფიკაციის მინიჭება მისაღება, ამან არ უნდა მიგვიყვანოს ისეთი კანონმდებლობის შენარჩუნებად, რომელიც ითვალისწინებს ბუნდოვან სისხლის სამართლის დანაშაულებს, როდესაც სასამართლოს სუბიექტურ შეფასებაზე არის დამოკიდებული იმის განსაზღვრა, არის თუ არა ბრალდებული დამნაშავე.

მოსამართლე პეტეტი ასევე აღნიშნავს, რომ პროზელიტიზმის განმარტების ისეთ ბუნდოვან კრიტერიუმებს, როგორცაა „მისაღება“ ან „მოუღებელი“ და „უადგილი“ არ შეუძლია უზრუნველყოს სამართლებრივი გარკვეულობა.

მოსამართლის აზრით „რა თქმა უნდა პროზელიტიზმი არ შეიძლება განიხიროს იძულებით ან ისეთი სამართლებრივი საშუალებით, როდესაც სარგებლობენ მცირეწლოვანთა და სამოქალაქო სამართლის მიხედვით ქმედუნარიოთა მდგომარეობით, თუმცა ასეთი ლაფსუსი შეიძლება გამოსწორდეს ჩვეულებრივი სამოქალაქო და სისხლის სამართლის კანონმდებლობით.

მე-9 მუხლით გარანტირებული უფლებებით სარგებლობაზე შეიძლება მხოლოდ იმ შემთხვევის დაწესება, რომელიც ნაკარნახევი სხვათა უფლებების დაცვის აუცილებლობითა და როცა სახეზეა პირის იძულების ან მანიპულაციური საშუალებების გამოყენების მცდელობა. მიუღებელი საქციელების სხვა სახეები, როგორცაა ფსიქოლოგიური დამუშავება (brainwashing) შრომის კანონმდებლობის დარღვევა, საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის საფრთხეში ჩაგდება და უზნობისკენ მოწოდება, რომლებსაც ადგილი აქვთ ცალკეული ფსევდო-რელიგიური დაჯგუფებების პრაქტიკაში, დასჯადი უნდა იყოს პოზიტიური სამართლით, როგორც სისხლის სამართლის დანაშაული. არ შეიძლება პროზელიტიზმის აკრძალვა ასეთი საქმიანობისთვის პირის დასაცვა.

განხილული მოსაზრებები ცხადყოფს, რომ რელიგიის პროპაგანდა ან მცდელობა მოხდეს სხვა პირთა გადამბრუნება რელიგიური სწავლებისა და ქადაგების გზით თავისთავად დასჯადი არ უნდა იყოს. თუ საკართველოს კანონმდებლობაში იარსებებს ნორმა არაკეთილსინდისიერი პროზელიტიზმის აკრძალვის შესახებ, კანონში მკაფიოდ უნდა იყოს განსაზღვრული რას ნიშნავს არაკეთილსინდისიერი პროზელიტიზმი და რა ქმედება ითვლება არაკეთილსინდისიერი პროზელიტიზმის გამოვლინებად. ამავე დროს მნიშვნელოვანია გაითვალისწინოთ დანაშაულისა და მართლწინააღმდეგობის განმარტება. იმისათვის, რომ არაკეთილსინდისიერი პროზელიტიზმი ჩაითვალოს დანაშაულად, პირველ რიგში იგი უნდა იყოს გათვალისწინებული სისხლის სამართლის კოდექსით, ამავე დროს უნდა დადასტურდეს რომ ეს ქმედება ბრალეული და მართლწინააღმდეგეა, ანუ ეწინააღმდეგება სამართლის და კულტურის ნორმებს, არის ანტი-სახელმწიფოებრივი ან ეწინააღმდეგება საზოგადოებრივ წესრიგს და ზღუდავს სხვათა უფლებებს.

მნიშვნელოვანია განისაზღვროს ვინ არის არაკეთილსინდისიერი პროზელიტიზმის სუბიექტი, მხოლოდ რელიგიური ორგანიზაცია, მხოლოდ მოქალაქე თუ ორივე ერთად და რა პასუხისმგებლობის ზომა იქნება გათვალისწინებული არაკეთილსინდისიერი პროზელიტიზმისთვის.

ამასთან, არ უნდა დაგვაიწყდეს სისხლის სამართლის კოდექსში უკვე არსებული ნორმები:

იძულება – ესე იგი ადამიანის ქმედების თავისუფლების უკანონო შეზღუდა, ესე იგი მისი ფიზიკური ან ფსიქიკური იძულება, შესწროლის ან არ შესწროლის მოქმედება, რომლის განხორციელება ან რომლისაგან

თავის შეკაცება მის უფლებას წარმოადგენს, ანდა საკუთარ თავზე განიცადოს თავისი ნება-სურვილის საწინააღმდეგო ზემოქმედება.

მუქარა - სიცოცხლის მოსაპოვებლ ან განმარტოების დაზიანების ანდა ქონების განადგურების მუქარა, როდესაც იმას, ვისაც ემუქრებიან, გაუზნდა მუქარის განხორციელების საფუძვლიანი რისკი.

საინტერესო ასევე ლარისისის, მანდალარიდის და სარანდისის საქმე საბერძნეთის წინააღმდეგ. ამ პროცესებს საბერძნეთის სასამართლოს გადაწყვეტილებით შეეფარდათ სასჯელი პროზელიტიზმისათვის მათზე დაქვემდებარებული სამხედრო მოსამსახურეებისა და ასევე სამოქალაქო პირების მიმართ.

ევროპის სასამართლომ ამ საქმეზე გადაწყვეტილების გამოტანისას იხელმძღვანელა კოკინაკისის საქმეზე გადაწყვეტილებაში მითითებული ნორმებითა და პრინციპებით, რომ პროზელიტიზმისთვის გასამართლება და სასჯელი დანიშნა არის კონვენციის მე-9 მუხლის საწინააღმდეგო, თუმცა პროზელიტიზმი კანონით არის განსაზღვრული და ემსახურება კანონიერ მიზანს, კერძოდ სხვა პირთა უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვას. სასამართლო ზახს უსვამს რომ რელიგიური თავისუფლება პირველ რიგში პირადი სინდისის საქმეა და გულისხმობს ასევე რელიგიის აღმსარებლობის თავისუფლებას, რამაც შედის მცდელობა დაარწმუნო სხვა პირი რელიგიური სწავლებისა და ქადაგების გზით. კონვენციის მე-9 მუხლი არ იცავს ყველა მოქმედებას, რომელიც მოტივირებული და შთაგონებულია რელიგიური მრწამსით, მე-9 მუხლი არ იცავს პროზელიტიზმის დაუშვებელ გამოვლინებებს როგორცაა მატერიალური და სოციალური გამოჩენის დაპირება ან დაუშვებელი ზეწოლა ეკლესიაში ახალი წევრების მიყვანის მიზნით.

ვინაიდან სამხედრო და სამოქალაქო პირებთან დამოკიდებულებაში პროზელიტიზმის მცდელობებში სხვადასხვა ფაქტორები მოქმედებს, სასამართლომ ისინი ცალ-ცალკე განიხილა და მიიჩნია, რომ თუმცა კონვენცია სამოქალაქო და სამხედრო პირებზე ერთნაირად მოქმედებს, სამხედრო ცხოვრებას განსხვავებული ხასიათი აქვს და იერარქიული სტრუქტურები, რომელიც განსაკუთრებული შეიარაღებულ ძალებში ამ საკითხს სხვაგვარ ელფერს ანიჭებს, ამიტომ რაც სამოქალაქო პირთათვის აზრების უწყინარი გაცელა-გამოცელაა, სამხედრო სამსახურში შეიძლება ეს დაუშვებელ ზეწოლად ჩაითვალოს, ძალაუფლების ან თანამდებობის ბოროტად გამოყენებით. ზახში უნდა გაეცეს ამ გარემოებას, რომ ამ კატეგორიაში არ ხდება ყველანაირი დისკუსია რელიგიურ და სხვა დელიკატურ საკითხებზე.

სასამართლომ ჩათვალა, რომ საბერძნეთის ხელისუფლება უფლებამოსილი იყო მიეღო შესაბამისი ზომები სამხედრო მოსამსახურეებზე დაუშვებელი ზეწოლის აღსაკვეთად.

ვეფირობო, მნიშვნელოვანია გათვალისწინებულ იქნას ევროპის სასამართლოს პრაქტიკა მეტადრე მაშინ, როდესაც საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მიერ შემუშავებულ კანონპროექტებში ვხვდებით არაკეთილსინდისიერი პროზელიტიზმის აკრძალვას. ზემოხსენებულ კანონპროექტში წარმოადგენილი განმარტების თანახმად არაკეთილსინდისიერი პროზელიტიზმი გულისხმობს: რომელიმე რელიგიური ორგანიზაციისადმი ანდა კონფესიისადმი ახალი წევრების მიზიდვის მიზნით მატერიალური ანდა სოციალური შედავათების შეთავაზებას ან იგივე მიზნით პირზე ფსიქოლურ-იდიოლოგიური ხასიათის ზეწოლის განხორციელებას მისი მხრიდან აშკარად გამოხატული წინასწარი თანხმობის გარეშე.

ვეფირობო, პროზელიტიზმის ფაქტებთან დაკავშირებული კონკრეტული სასამართლო განხილვები ქვემოთ წარმოდგენილი დანართების სახით, მეტ სიცხადეს შეიტანს ქართულ კანონმდებლობაში აღნიშნული მუხლის არსებობის მიზანშეწონილობისა და შესაბამისი განმარტების სიზუსტის საკითხებში.

დანართი I.

კომინაპისი საპარამენტის წინააღმდეგ

1993 წლის 19 აპრილი

(შემოკლებით)

საქმის ფაქტები

I. საქმის გარემოებები

6. ბ-ნი მინოს კოკინაკისი, საბერძნეთის მოქალაქეობის მქონე, ყოფილი ბიზნესმენი, დაიბადა მართლმადიდებელ ოჯახში 1919 წელს ქ. სიტიაში (კრეტა). მას შემდეგ, რაც 1936 წელს გახდა იელოვას მოქმე, დაახლოებით, სამოცჯერ დააპატიმრეს პროზელიტიზმისათვის. იგი რამდენჯერმე იქნა ინტერნირებული და შეეფარდა თავისუფლების აღკვეთას.

სასამართლოებმა განმცხადებელს საპერობილუმში პატიმრობა მოუსაჯეს ა) პროზელიტიზმისათვის, ბ) რელიგიურ-ეიკური მოტივებით

სამხედრო სამსახურზე უარის თქმისათვის და გ) კერძო პირის სახლში რელიგიური შეკრების ჩატარებისათვის.

1960 წლიდან 1970 წლამდე შუალედში განმცხადებელი დაპატიმრებული იყო ოთხჯერ; მის წინააღმდეგ აღძრული იქნა სისხლის სამართლის საქმეები, თუმცა სასამართლოების მიერ ცნობილი არ ყოფილა დამნაშავედ.

7. 1986 წლის 2 მარტს განმცხადებელი და მისი მეუღლე მივიდნენ ქ-ნი კირიაკაის სახლში, ქ. სიტაში და გამართეს მასთან დისკუსია. ქ-ნი კირიაკაის მეუღლემ, რომელიც ადგილობრივ მართლმადიდებელურ ეკლესიაში კანტორად (მომღერალთა გუნდის ხელმძღვანელად) მსახურობდა, აცნობა პოლიციას, რომელმაც დააპატიმრა ბ-ნი და ქ-ნი კოკინაკისები და მიიყვანა ისინი პოლიციის ადგილობრივ განყოფილებაში, სადაც მათ გაატარეს 1986 წლის 2-3 მარტის ღამე.

ა. სამართალწარმოება ლასითის სისხლის სამართლის სასამართლოს წინაშე

8. განმცხადებლისა და მისი მეუღლის წინააღმდეგ დაწვებული იქნა სისხლის სამართლებრივი დევნა №1363/1938 კანონის მე-4 ნაწილის მიხედვით, რომელიც პროზვლიტიზმს ანიჭებს სისხლის სამართლის დანაშაულის კვალიფიკაციას (იხ. მე-16 პუნქტი ქვემოთ) და მოხდა მათი გასამართლება ლასითის სისხლის სამართლის სასამართლოში, რომელმაც საქმე განიხილა 1986 წლის 20 მარტს.

9. მას შემდეგ, რაც სისხლის სამართლის სასამართლომ არ გაიზიარა განმცხადებლის მიერ გამოთქმული მოსაზრება შესაბამისი კანონის მე-4 ნაწილის არაკონსტიტუციურობის შესახებ, მან მოისმინა ქ-ნი და ბ-ნი კირიაკაების, დაცვის მოწინასა და ორივე ბრალდებულის ჩვენება და იმავე დღეს მიიღო გადაწყვეტილება.

სასამართლომ დამნაშავედ სცნო ბ-ნი და ქ-ნი კოკინაკისები პროზვლიტიზმისათვის და თითოეულ მათგანს მიუსაჯა ოთხი თვით პატიმრობა, რომელიც (სისხლის სამართლის 82-ე მუხლის თანახმად) შეიძლება შეცვლილიყო ფულადი ჯარიმით. პატიმრობის თითოეული დღისათვის 400 დრაჰმის ოდენობით, და ასევე მიუსაჯა 10 000 დრაჰმის ოდენობის ჯარიმის გადახდა. სისხლის სამართლის კოდექსის 76-ე მუხლის მიხედვით სამართლომ ასევე გადაწყვიტა იმ ოთხი ბროშურის კონფისკაცია და განადგურება, რომელთა ქ-ნი კირიაკაისათვის მიეფიცეს იმედიც ჰქონდათ განმცხადებლებს.

ბ. სამართალწარმოება კრეტის სააპელაციო სასამართლოს წინაშე

10. ქ-ნმა და ბ-ნმა კოკინაკისებმა გადაწყვეტილების წინააღმდეგ აპელაცია შეიტანეს კრეტის სააპელაციო სასამართლოში (ფეტოი). სააპელაციო სასამართლომ გააუქმა ქ-ნი კოკინაკისის მსჯავრდება და ძალაში დატოვა მისი მეუღლის მიმართ გამოტანილი გამამტყუნებელი განაჩენი. თუმცა პატიმრობის ვადა შეამცირა სამ თვემდე და შეცვალა იგი ფულადი ჯარიმით 400 დრაჰმის ოდენობით თითოეულ დღეზე. სააპელაციო სასამართლომ 1987 წლის 17 მარტს გამოტანილი განაჩენი თავისი გადაწყვეტილების შემდეგ დასაბუთება წარმოადგინა:

„დამტკიცებული იქნა, რომ იელოვას მოწმეთა იმ სექტის რწმუნის გავრცელების მიზნით, რომელსაც მსჯავრდებული მიეკუთვნება, იგი პირდაპირ თუ არაპირდაპირ ცდილობდა ჩარეულიყო განსხვავებული რელიგიური რწმუნის, კერძოდ, მართლმადიდებელი ქრისტიანული რწმუნის მქონე სხვა პიროვნების მრწამსში იმ განზრახვით, რომ შეეცავა ეს რწმენა, სარგებლობდა რა მისი გამოუცდელიობით, დაბალი ინტელექტითა და გულუბრყვილობით. უფრო ზუსტად რომ ითქვას, ხსენებულ დროსა და ადგილას იგი ეწევა ქ-ნი გეორგია კირიაკაის და მის შემდეგ, რაც უთხრა, რომ მისთვის ჰქონდა კარგი ამაგი, და არწმუნა იგი, შეეშა სახლში, სადაც მან გადაიბრუნა დაიწყო საუბრით პოლიტიკოს ულოფ მაღმეზე და თავისი პაციფისტური შეხედულებების გამოხატვით. ამის შემდეგ მან აძოილო პატარა ბროშურა, რომელიც შეიცავდა ზემოხსენებული სექტის მიმდევართა რწმუნის პროპაგანდას და დაიწყო ბიბლიიდან ნაწყვეტების კითხვა, რომლის ანალოზსაც იგი ამაღწეო მოზერზეულად აკეთებდა ისეთი გზით, რომ ქრისტიანი ქალისათვის, რომელსაც საკმარისი ცოდნა არ გააჩნდა დოქტრინაში, შეუძლებელი იყო შესასუხებოდა სექტის წარმომადგენელს. ამავე დროს, იგი მას სთავაზობდა სხვადასხვა ლიტერატურას და ცალსახად, პირდაპირ თუ არაპირდაპირ ცდილობდა, რომ დაეკნინებინა მისი რელიგიური მრწამსი. შესაბამისად, იგი ცნობილი უნდა ყოფილიყო დამნაშავედ ზრმობსენებელი სისხლის სამართლის დანაშაულის ჩადენაში, თუმცა უნდა გამართლდეს მისი მეუღლე ელიზავეტა, რადგან არ არსებობს დამამტკიცებელი საბუთი იმისა, რომ იგი მონაწილეობდა მისი მეუღლის მიერ ჩადენილ დანაშაულში; იგი მას, უბრალოდ, თან ახლდა“.

გ. სამართალწარმოება საკასაციო
სასამართლოს წინაშე

11. ბ-მა კოჩინაკისმა შეიტანა აპელაცია საკასაციო სასამართლოში კანონთან დაკავშირებული საკითხების თაობაზე. იგი ინტერ აღია, ამტკიცებდა, რომ №1363/1938 კანონის დებულებები ეწინააღმდეგებოდა კონსტიტუციის მე-13 მუხლს (იხ. მე-13 პუნქტი ქვემოთ).

12. საკასაციო სასამართლომ არ დაამკოფოილა სარჩელი კანონის არაკონსტიტუციურობის თაობაზე 1988 წლის 22 აპრილს.

II. შესაბამისი შიდა სამართალი და პრაქტიკა

ა. საკანონმდებლო დებულებები

1. კონსტიტუცია

13. 1975 წლის კონსტიტუციის შესაბამის მუხლებს აქვს შემდეგი რედაქცია:

მუხლი 3

„1) საბერძნეთის დომინანტი რელიგიაა ქრისტიანული აღმოსავლური მართლმადიდებლური ეკლესია...“

3) დაუშვებელია წმინდა ბიბლიის ტექსტის შეცვლა. არ შეიძლება გაეკიდეს მისი ოფიციალური თარგმანი სხვა რომელიმე ენაზე საბერძნეთის ავტოკეფალური ეკლესიისა და კონსტანტინეპოლის დღი ეკლესიის წინასწარი თანხმობის გარეშე“

მუხლი 13

„1) ხინდისის თავისუფლება რელიგიურ საკითხებში ხელშეუვალია. პირადი და პოლიტიკური უფლებებით სარგებლობა არ არის დამოკიდებული პიროვნების რელიგიურ რწმენაზე.“

2) თავისუფალია ნებისმიერი ცნობილი რელიგიის აღმსარებლობა; პიროვნება თავისუფალია დაუბრკოლებლად მიახლოდეს მისი რელიგიის აღმსარებლობა და ისარგებლოს კანონის დაცვით. რელიგიური რიტუალების შესრულებამ ზიანი არ უნდა მიყენოს საზოგადოებრივ წესრიგს ან საზოგადოებრივ მორალს. პროზელიტიზმი აკრძალულია.“

3) ყველა ცნობილი რელიგიის მღვდელმსახურები სახელმწიფოს მიერ ექვემდებარებიან ისეთსავე ზედამხედველობას და აკისრიათ ისეთივე ვალდებულებები, რაც დომინანტი რელიგიის მღვდელმსახურებს.

4) არავინ შეიძლება გაათავისუფლდეს მის მიერ სახელმწიფოს წინაშე აღებული ვალდებულებების შესრულებისაგან ან უარი განაცხადოს კანონის მოთხოვნათა შესრულებაზე მისი რელიგიური მრწამსის საფუძველზე.“

5) დაუშვებელია პიროვნებისაგან ფიცის დადების მოთხოვნა, იმათ გარდა, რომლებიც გათვალისწინებულია კანონით, რომელიც ასევე განსაზღვრავს მის ფორმას.“

2. კანონები №1363/1938 და 1672/1939

16. მეტაქსასის დიქტატორობის დროს (1936 – 1940) პროზელიტიზმი პირველად იქნა გამოცხადებული სისხლის სამართლის დანაშაულად №1363/1938 კანონის მე-4 ნაწილის მიერ (ანაგასტიკოს ნომოს). ერთი წლის შემდეგ ეს ნაწილი შესწორდა №1672/1939 კანონის მეორე ნაწილით, რომლითაც განიმარტა ტერმინ პროზელიტიზმის მნიშვნელობა:

„1) ნებისმიერ პიროვნებას, რომელიც განახორციელებს პროზელიტიზმს, შეიძლება შეეფარდოს ტუსალობა და ფულადი ჯარიმა 1000 დრაკმიდან 50 000 დრაკმამდე; ამასთან იგი ექვემდებარება პოლიციის ზედამხედველობას ექვსი თვიდან ერთ წლამდე ვადით, რაც განისაზღვრება სასამართლოს მიერ პიროვნების დამნაშავედ ცნობის შემდეგ. ტუსალობის ვადა არ შეიძლება შეიცვალოს ფულადი ჯარიმით.“

2) „პროზელიტიზმი“, კერძოდ, იგულისხმება პიროვნების რელიგიურ რწმენაში ჩარევის ნებისმიერი, პირდაპირი თუ არაპირდაპირი მცდელობა, რაც მიზნად ისახავს ამ რწმენის დაკნინებას ნებისმიერი სახის ცდუნების ან მორალური თუ მატერიალური დაზმარების დაპირების მეშვეობით, ცრუ საშუალებებით ან შესაბამისი პირის გამოუცდლობის, ნდობის, საჭიროების, დაბალი ინტელექტის ან გულუბრყვილობის გამოყენებით.“

3) ამ დანაშაულის ჩადენა სკოლაში, სხვა საგანმანათლებლო ან ფილანტროპულ დაწესებულებაში, წარმოადგენს დამამძიმებელ გარემოებას.“

ბ. პრეცედენტები (Case Law)

17. უზენაესმა ადმინისტრაციულმა სასამართლომ (Symvoulío tis Epikratias) თავის №2276/1953 გადაწყვეტილებაში პროზულიტიზმს მისცა შემდეგი განმარტება:

„კონსტიტუციის 1-ლი მუხლი, რომელიც ამკვიდრებს ნებისმიერი რელიგიის აღმსარებლობისა და რელიგიური რიტუალების დაუბრკოლებლად შესრულების თავისუფლებას და კრძალავს პროზულიტიზმსა და ნებისმიერ სხვა ქმედებას, მიმართულს დომინანტი რელიგიის, ე.ი. ადმოსავლური ქრისტიანული მართლმადიდებლური ეკლესიის წინააღმდეგ, გულისხმობს, რომ წმინდა სასულიერო სწავლება არ წარმოადგენს პროზულიტიზმს, თუნდაც იგი ამტკიცებდეს სხვა რელიგიათა შეცდომებსა და მათ ართმევდეს მრევლს, რომლებიც საკუთარი ნებით იტყვიან უარს თავის წინა რელიგიაზე. ეს იმის გამოა, რომ სასულიერო სწავლება თავისი ბუნებით შეიძლება განხორციელდეს თავისუფლად და დაუბრკოლებლად. ამგვარი სასულიერო სწავლებისაგან განსხვავებით, რომელიც შეიძლება თავისუფლად განხორციელდეს, ნებისმიერი განზრახვი, ჯოჯოხეთი მცდელობა იმისა, რომ დომინანტ რელიგიას წაერთვას თავისი მრევლი ისეთი საშუალებებით, რომლებიც უკანონო ან ზნეობრივად საძრახისია, წარმოადგენს კონსტიტუციის ზემოხსენებული დებულებით აკრძალულ პროზულიტიზმს.“

18. საბერძნეთის სასამართლოებმა ის პირები ცნეს დამნაშავედ პროზულიტიზმისათვის, რომლებმაც გააიგივეს წმინდანები „ეკლესიების კედლების შემამკობელ ფიგურებთან“, წმინდა გერასიმე „ამშით გატყნობ სხუელთან“ და ეკლესია „თეატრონთან, ბაზრასა და კიოსთან“; რომლებიც ქადაგებდნენ აწარმოებდნენ ნახატის ფონზე, რომელზეც გამოსახული იყო ძონებში ჩაცმული ხალხი და ამბობდნენ, რომ „ასეთები არიან ყველა ისინი, რომლებიც არ მიიღებენ ჩემს რწმენას“ (საკასაციო სასამართლო, გადაწყვეტილება №271/1932, Themis XVII, გვ. 19); რომლებიც მართლმადიდებელ ლტოლვილებს პირდებოდნენ საცხოვრებელ ადგილს სასარბიელო პირობებში, თუკი ისინი მიიღებდნენ უწიათის რწმენას (ეგანის სააპელაციო სასამართლო, გადაწყვეტილება №2950/1930 Themis B, გვ. 103); რომლებიც სთავაზობდნენ სტიპენდიას საზღვარგარეთ სწავლებისათვის (საკასაციო სასამართლო, გადაწყვეტილება №2276/1953); უგზავნიდნენ მართლმადიდებელ მღვდელმსახურებს ბროშურებს რეკომენდაციით, შეესწავლათ ისინი და გამოეყენ-

ბნათ მათი შინაარსი (საკასაციო სასამართლო, გადაწყვეტილება №201/1961, Criminal Annals XI, გვ. 472) და პირდებოდნენ ახალგაზრდა მკერავ კალს მისი მგვიმარების გაუშვებობესას, თუკი იგი იტყობებდა მართლმადიდებლურ ეკლესიას, რომელთა მღვდელმსახურები, მათი თქმით, იყვნენ „საზოგადოების ექსპლუატატორები“ (საკასაციო სასამართლო, გადაწყვეტილება №498/1961, Criminal Annals XII, გვ. 212).

20. უკანასკნელ ზანს სასამართლოებმა იელოვას მოწმეები დამნაშავედ ცნეს სექტის ლოქტრინის „ვაძამებურებელი“ ქადაგებისა და „მსოფლიო უბედურების წყაროდ“ მართლმადიდებლური ეკლესიის დადანაშულებებისათვის (სალონიკის სააპელაციო სასამართლო, გადაწყვეტილება №2567/1988); მოტყუებით სხვა პიროვნებების სახლებში შესვლისათვის, მოაჩვენეს რა თავი ქრისტიანებად, რომლებსაც სურდათ ახალი აღთქმის ქადაგება (ფლორინის პირველი ინსტანციის სასამართლო, გადაწყვეტილება №128/1989); და მართლმადიდებელი მღვდლისათვის წიფების გადაცემის მცდელობისათვის მას შემდეგ, რაც გააჩერეს მისი მანქანა მგზავრობისას (ლასითის პირველი ინსტანციის სასამართლო, გადაწყვეტილება №357/1990).

№1304/1982 გადაწყვეტილებით (Criminal Annals XXXII, გვ. 502), მეორე მხრივ, საკასაციო სასამართლომ გააუქმა ათენის სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება (№5434/1981) უსაფუძვლობის გამო, რადგან იელოვას მოწმის დამნაშავედ ცნობისას სააპელაციო სასამართლომ მხოლოდ საძრახლებს დასკვნაში მოცემული სიტყვების ციტირება გააკეთა და ამდენად, არ განუმარტავს, როგორ წარმოადგინდა იელოვას მოწმეთა სექტის ლოქტრინის გამაძებრებელი სწავლება. ან „სექტის ბროშურათა მინიმალურ ფასად გაგვრცელება“ პირთა რწმენაში ჩარევას. სააპელაციო სასამართლომ ასევე არ განმარტა, თუ როგორ ისარგებლა მოპასუხემ მოსარჩელეთა „გამოუცდლობით“ და „აღბალი ინტელექტით“. საკასაციო სასამართლომ დაუბრუნა საქმე სააპელაციო სასამართლოს კოლეგიას, რომელიც შეიქმნა სხვა შემადგენლობით და რომელმაც, საბოლოოდ, გაამართლა მოპასუხე.

III. იელოვას მოწმეები საბერძნეთში

22. საბერძნეთში იელოვას მოწმეთა მოძრაობა მე-20 საუკუნის დასაწყისში დაიწყო. სექტის წევრთა რაოდენობა დღეისათვის 25 ათასიდან 70 ათასამდეა. წევრები მიეკუთვნებიან 338 სამრევლოს, რომელთაგან პირველი შეიქმნა 1922 წელს ათენში.

23. 1975 წელს კონსტიტუციის შესწორების შემდეგ უზენაესმა ადმინისტრაციულმა სასამართლომ რამდენიმე შემთხვევაში დაადგინა, რომ იელოვას მოწმეთა სექტა ექცევა „ცნობილი რელიგიის“ დეფინიციასში... თუმცა ზოგიერთი პირველი ინსტანციის სასამართლო ავრძობებდა საპირისპირო გადაწყვეტილებების მიღებას... 1986 წელს უზენაესმა ადმინისტრაციულმა სასამართლომ (№3533/1986 გადაწყვეტილებაში დაადგინა, რომ სამინისტროს გადაწყვეტილება, რომლითაც იელოვას მოწმეს მისი რელიგიური მრწამსის საფუძველზე უარი ეთქვა ლიტერატურის მასწავლებლად დანიშვნაზე, ეწინააღმდეგებოდა რელიგიურ საკითხებში სინდისის თავისუფლებას და აქედან გამომდინარე, საბერძნეთის კონსტიტუციას.

24. განმცხადებლის მიერ მიწოდებული სტატისტიკური მონაცემების მიხედვით, 4400 იელოვას მოწმე დააბატონებული იქნა 1975 წლიდან (როდესაც აღდგენილი იქნა დამატებითი) 1992 წლამდე, ამათგან 1233 გაასამართლეს, ხოლო 208 დაწაშვედ ცნეს... უფრო ადრე, იელოვას რამდენიმე მოწმე დაწაშვედ ცნეს №117/1936 კანონის მიხედვით კომუნისმისა და მისი შედეგებისათვის წინააღმდეგობის გაწვევას და №1075/1938 კანონის მიხედვით – სოციალური წესრიგის დარღვევისათვის.

მათარობის წარმომადგენლებმა არ უარყვეს განმცხადებლის მიერ მოყვანილი ციფრები. თუმცა აღნიშნეს, რომ შესაძრნება გახდა იელოვის მოწმეთა დაწაშვედ ცნობის სიხშირის შემცირება, რაზეთუ 1991 და 1992 წლებში 260 დააბატონებული პირიდან დაწაშვედ მხოლოდ 7 იქნა ცნობილი.

საქმის სამართლებრივი ანალიზი

27. ბ-ნი კოკინაკის დავობდა მის დაწაშვედ ცნობაზე პრობლემის მიხედვით; იგი მიიჩნევდა, რომ მისი დაწაშვედ ცნობა ეწინააღმდეგება კონვენციის მე-7, მე-9 და მე-10 მუხლებს, ასევე, მე-14 მუხლს მე-9 მუხლთან კავშირში.

I. მე-9 მუხლის დარღვევის საკითხი

28. განმცხადებელი, ძირითადად, დავობს მისი რელიგიის თავისუფლებით სარგებლობის შეზღუდვაზე. შესაბამისად სასამართლო ანალიზს იწყებს მე-9 მუხლთან დაკავშირებული საკითხების განხილვით, რომელიც ადგენს:

„1) ცველას აქვს უფლება აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლებაზე; ეს უფლება მოიცავს რელიგიისა და რწმენის შეცვლის თავისუფლებას, პიროვნების თავისუფლებას, მართო თუ სხვებთან კავშირში და საჯაროდ თუ კერძოდ, გამოამჟღავნოს მისი რელიგია ან რწმენა ღვთისმსახურებით, სწავლებით, აღმსარებლობითა და რიტუალების შესრულებით.

2) ადამიანის რელიგიისა და რწმენის გამოამჟღავნების თავისუფლება ექვემდებარება მხოლოდ ისეთ შეზღუდვებს, რომლებიც განსაზღვრულია კანონით და აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში უსაფრთხოების ინტერესებიდან გამომდინარე, საზოგადოებრივი წესრიგის, ჯანმრთელობის ან ზნეობის ან სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების დასაცავად“.

29. განმცხადებელი დავობს არა მხოლოდ იმაზე, რომ მის წინააღმდეგ არასწორად გამოიყენეს №1363/1938 კანონი, მისი განაცხადი კონცენტრირდება ბევრად უფრო ფართო საკითხზე – შესაბამისობაზე თუ არა კანონი კონვენციის მე-9 მუხლთან უზრუნველყოფილ იმ უფლებასთან, რომელიც, მისი მტკიცებით, არის რა საბერძნეთის სამართლის ნაწილი 1953 წლიდან, კონსტიტუციის თანახმად უპირატესი ძალით სარგებლობს მასთან შეუსაბამო კანონზე. განმცხადებელი აღნიშნავს იმ ლოგიკურ და სამართლებრივ სინთეზებს, რომლებიც დაკავშირებულია თუნდაც შედარებით ნათელი გამყოფი ხაზის გავლებასთან პროზულიტისმისა და პირის მიერ საკუთარი რელიგიის ან რწმენის შეცვლას... რელიგიური რწმენის გამოამჟღავნებას შორის, რაც მოიცავს სწავლების, საგამომცემლო საქმიანობისა და ქადაგების ცველა შესაძლო ფორმას.

ა. ზოგადი პრინციპები

31. მე-9 მუხლით უზრუნველყოფილი აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება წარმოადგენს ამავე კონვენციით ნაგულისხმევი

„დემოკრატიული საზოგადოების“ საფუძველს. ეს უფლება თავის რელიგიურ განზომილებაში წარმოადგენს მორწმუნეთა ცნობიერებისა და მათი ცხოვრების წესის განმსაზღვრელ ერთ-ერთ ყველაზე სასიკეთ-ხოლო ელემენტს. ამასთანავე იგი არის ფასეულობა ათეისტების, აგნოსტიკოსების, სექტატიკოსებისა და იმ პირებისთვის, რომლებიც ინდიფერენტულად ეკიდებიან ამ საკითხებს. დემოკრატიული საზოგადოებისაგან განუყოფელი პლურალიზმი, რომლის მოპოვებაც შესაძლებელი იქნა საუკუნეების მანძილზე ბრძოლის შედეგად, დამოკიდებულია ამ უფლებაზე.

მაშინ როდესაც რელიგიური თავისუფლება წარმოადგენს პიროვნების სინდისის საკითხს, იგი ასევე მოიცავს „რელიგიის გამოძღვანების თავისუფლებასაც“ ვინაიდან მორწმუნე საუბრისას თუ ქმედებისას გამსჭვალულია რელიგიური მრწამსით.

33. მე-9 მუხლით უზრუნველყოფილი უფლებების ფუნდამენტური ბუნება ასევე პიროვნების ასახვას იმ პუნქტის დებულებებში, რომელიც აწესებს შეზღუდვებს მათი სარგებლობაზე. მე-8, მე-10 და მე-11 მუხლების მე-2 პუნქტებისაგან განსხვავებით, რომლებიც ეხება შესაბამისი მუხლების პირველი პუნქტით განსაზღვრულ უფლებებს, მე-9 მუხლის 1-ლი პუნქტი ეხება მხოლოდ „პირის რწმენის გამოძღვანების თავისუფლებას“. ამგვარად, ეს დებულება აღიარებს, რომ დემოკრატიულ საზოგადოებაში, რომელშიც თანაარსებობს სხვადასხვა რელიგია ერთსა და იმავე მოსახლეობაში, შეიძლება აუცილებელი იყოს შეზღუდვების დაწესება ამ თავისუფლებაზე, იმ მიზნით, რომ მოხდეს სახვადისხვა უცხოელების ინტერესების უზრუნველყოფისა და უზრუნველყოფილი იქნეს ყველა პირის რწმენის პატივისცემა.

ბ. პრინციპების გამოყენება

36. ლასითის სისხლის სამართლის სასამართლოს მიერ გამოტანილი განაჩენი, რომელიც შემდგომში შემოცირდა კრეტის სააპელაციო სასამართლოს მიერ წარმოადგენს ჩარევას ბ-ნი კოკინაკისის მიერ „მისი რელიგიის გამოძღვანების თავისუფლებით“ სარგებლობაში. ამგვარი ჩარევა ეწინააღმდეგება მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტში ჩამოთვლილი ერთ-ერთი კანონიერი მიზნის შესასრულებლად და „აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში“ მიზნების მიღწევისათვის.

1. „გათვალისწინებული კანონით“

37. განმცხადებელმა განაცხადა, რომ მისი სარჩელის ის ნაწილი, რომელიც ეხება მე-7 მუხლს, ასევე გამოიყენებოდა ფრაზის — „გათვალისწინებული კანონით“ — მიმართ. სასამართლო შესაბამისად განმცხადებლის საჩივარს განიხილავს ამ კუთხით.

38. ბ-ნი კოკინაკისი ასაჩივრებდა №1363/1938 კანონის მე-4 ნაწილის მილიან რედაქციას. იგი აკრიტიკებდა პროზულიტიზმს, როგორც სისხლის სამართლის დანაშაულის „ობიექტური არის“ აღწერის არსებობის შესაბამის კანონში. იგი ფიქრობდა, რომ ეს განზრახ არის გაკეთებული იმ მიზნით, რომ შესაძლებელი იყოს ნებისმიერი სახის რელიგიური საუბრის ან კომუნიკაციის მიქცევა ამ დებულების მოქმედების ქვეშ...

39. მთავრობა, მეორე მხრივ, ამტკიცებს, რომ მე-4 ნაწილი ზუსტად და კონკრეტულად განსაზღვრავს პროზულიტიზმის ცნებას, ჩამოთვლის რა მის შემადგენელ ელემენტებს...

დასასრულს, დანაშაულის ობიექტური არის მოცემულია კანონში და იგი განსაზღვრულია, როგორც პიროვნების მცდელობა მიუღებელი საშუალებებით შეცვალოს სხვა პირთა რწმენა.

40. სასამართლომ წინა საქმეებში უკვე აღნიშნა, რომ მრავალი კანონის რედაქცია არ არის აბსოლუტურად ზუსტი... საბერძნეთის სისხლის სამართლის დებულებები პროზულიტიზმის შესახებ ამ კატეგორიაში ექცევა. ამ საკანონმდებლო აქტების ახსნა-განმარტება და გამოყენება დამოკიდებულია სასამართლოთა პრაქტიკაზე.

ამ შემთხვევაში არსებობს შესაბამისი ეროვნული პრეცედენტული სამართალი (იხ. 17-20 პუნქტები ზემოთ). ეს პრეცედენტები, რომლებიც გამოქვეყნებული და ხელმისაწვდომია, ავსებს მე-4 ნაწილს და მათი გამოყენებით ბ-ნი კოკინაკისის შეეძლო, თავისი ქვევის რეგულირება შესაბამის საკითხზე.

რაც შეეხება №1363/1938 კანონის მე-4 ნაწილის კონსტიტუციურობას, სასამართლო იმეორებს, რომ პირველ რიგში ხელისუფლების ეროვნული ორგანოებისა და, კერძოდ, სასამართლოების გადასაწყვეტა შიდა სამართლის გამოყენება. მათთვის ახსნა-განმარტების მიცემა... ხოლო საბერძნეთის სასამართლოებმა, რომლებმაც განიხილეს საკითხი, დაადგინეს, რომ სახეზე არ არის ის კანონის კონსტიტუციასთან შესაბამისობა (იხ. 21-ე პუნქტი ზემოთ).

41. ამდენად, სადავო ზომა „გათვალისწინებულა კანონით“ კონვენციის მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტის აზრის შესაბამისად.

2. „კანონიერი მიზანი“

42. მთავრობა ამტკიცებს, რომ დემოკრატიული სახელმწიფო ვალდებულია, უზრუნველყოს მის ტერიტორიაზე მცხოვრები ყველა პირის მიერ პირადი თავისუფლებებით დაუბრკოლებლად სარგებლობა. კერძოდ, თუკი აუცილებელი არ იქნება პირის რელიგიური რწმენისა და ღირსების დაცვა მათზე ამორალური და მოტყუებითი საშუალებებით ზეგავლენის მოხდენისაგან, მე-9 მუხლზე პრაქტიკულად გამოუსადეგარი გახდება.

43. განმცხადებლის მიერ წარმოდგენილი მოსაზრებების მიხედვით, რელიგია წარმოდგენს ადამიანის მუდმივად განახლებად აზრს“ და ამდენად, შეუძლებელია მისი გააზრება, როგორც სუბსტანციისა, რომელიც გამოირიცხება საზოგადოებრივი დებატებიდან. პირადი უფლებების გაწონასწორების საჭიროება აუცილებლად მოითხოვს იმის აღიარებას, რომ პიროვნების აზრის თავისუფლება შეიძლება დაექვემდებაროს მხოლოდ მინიმალურ შეზღუდვებს. სხვაგვარად, სახეზე გვეჩვენება „მუხჯი ცხოველების უცნაური საზოგადოება, რომლებიც იფიქრებენ, მაგრამ... არ გამოხატავენ თავიანთ ფიქრებს, რომლებიც ილაპარაკებენ, მაგრამ არ დაამყარებენ ურთიერთობებს და რომლებიც იარსებებენ, მაგრამ... ეს არ იქნება სხეულთან თანარსებობა“.

44. საქმის გარემოებებისა და სასამართლოთა შესაბამისი გადაწყვეტილებებით წარმოდგენილი პრაქტიკული დასაბუთების გათვალისწინებით, სასამართლოს მიაჩნია, რომ სადავო ზომა ეწინააღმდეგება მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტით ნაგულისხმევ კანონიერი მიზნის შესრულებას, კერძოდ კი, სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვას, რასაც ეყრდნობა კიდევ მთავრობა.

3. „აუცილებელი დემოკრატიულ სახელმწიფოში“

45. ბ-6 კოკინაკის აუცილებლად არ მიაჩნია დემოკრატიულ საზოგადოებაში აკრძალვის დაწესება მოქალაქის უფლებაზე, ისაუბროს და განიხილოს რელიგიური საკითხები თანამოქალაქესთან. მას უკვირს, როგორ შეიძლება ყველა ქრისტიანისათვის საერთო წმინდა წიგნზე

(ბიბლიაზე) დაფუძნებულმა საუბარმა დაარღვიოს სხვათა უფლებები. ქნი კოკინაკი არის გამოცდილი, ინტელექტუალური შესაძლებლობების მქონე პიროვნება. შეუძლებელი იყო ადამიანის ფუნდამენტური უფლებების დარღვევის გარეშე იღოვას მოწმის სისხლის სამართლის დანაშაულის ჩადენაში დამნაშავედ ცნობა კანტორის მუდმივდამცემი საუბრის გამო. უფრო მეტიც, კრეტის სააპელაციო სასამართლომ, მიუხედავად იმისა, რომ მის წინაშე დაყენებული ფაქტები კონკრეტული და აბსოლუტურად ნათელი იყო, ვერ შეძლო დაემტკიცებინა, რომ სახეზე იყო განმცხადებლის მხრიდან პირდაპირი თუ არაპირდაპირი მცდელობა, ჩარეულიყო სხვა პირის რელიგიურ რწმენაში; მისი გადაწყვეტილების დასაბუთება მიუთითებს, რომ სასამართლომ დამნაშავედ ცნო პირი „არა იმისათვის, რაც მან ჩაიდინა, არამედ იმისათვის, ვინც იგი იყო.“ კომისიამ არსებითად გაიზიარა ეს არგუმენტი.

46. ხელისუფლება ამის საპირისპიროდ ამტკიცებდა, რომ საბერძნეთის სასამართლოებმა თავიანთი გადაწყვეტილება დააფუძნეს მხოლოდ ფაქტებზე, რომლებიც წარმოადგენდა კანონით გათვალისწინებულ დანაშაულს – პროზელიტიზმს: ბ-ნი კოკინაკისის ფიქტიური მოთხოვნა ქნი კოკინაკის სახლში შესვლაზე ცრუ საბაბის გამოყენებით; გზა, რომლითაც იგი ცდილობდა მასთან დაახლოებას, რათა მოეპოვებინა მისი ნდობა; და ბიბლიის მისი „გაქაფული“ ანალიზი, გათვლილი იმაზე, რომ „შეცდომაში შევეყვანა“ პირი, რომელსაც არ გააჩნდა „ლოკრინის საქმარისი ცოდნა“. მთავრობის წარმომადგენლებმა აღნიშნეს, რომ, თუ სახელმწიფო ინდიფერენტული დარჩებოდა რელიგიურ რწმენაზე შეტევების მიმართ, ეს გამოიწვევდა სერიოზულ არეულობებს, რაც ზიანს მიაყენებდა საზოგადოებრივ წესრიგს.

47. სასამართლო მუდმივად ამტკიცებდა, რომ ხელშეწყვერულ მზარეებს უნდა გააჩნდეთ გარკვეული თავისუფალი მოქმედების არე უფლებებით სარგებლობაში ჩარევის აუცილებლობისა და ზომის შეფასებისას, თუმცა ეს არე ექვემდებარება ევროპულ ზედამხედველობას, რომელიც მოიცავს როგორც კანონმდებლობას, ასევე იმ გადაწყვეტილებებს (დამოუკიდებელი სასამართლოების მიერ მიღებული გადაწყვეტილებების ჩათვლით), რომლებითაც ხდება შესაბამისი კანონმდებლობის გამოყენება. ევროპული სასამართლოს ამოცანაა განსაზღვროს, გამართლებულია თუ არა ეროვნულ დონეზე მიღებული ზომები და არამთუ არა ისინი მისაღწევი კანონიერი მიზნის თანახმიდები.

ლარიზისი და სხვაში საპარამეტრის წინააღმდეგ

1998 წლის 24 თებერვალი
(შეზღვევათ)

საქმის ფაქტები
I. საქმის გარემოებები

7. პირველი განმცხადებელი, ბატონი დიმიტრიოს ლარიზისი, დაიბადა 1949 წელს და ცხოვრობს ვიოტას ტანაგრაში. მეორე განმცხადებელი, ბატონი სავას მანღარაილისი, დაიბადა 1948 წ. და ცხოვრობს აგ-რია ვოლუში. მესამე განმცხადებელი, ბატონი იოანის სარანდისი, დაიბადა 1951 წ. და ცხოვრობს კამატერო ატიკისში.

განსახილველი მოვლენების დროს სამივე განმცხადებელი მსახურობდა ოფიცრად საბერძნეთის სამხედრო-საჰაერო ძალების ერთ ქვედანაყოფში. ისინი ორმოცდაათიანელთა ეკლესიის, პროტესტანტული ქრისტიანული ღვთისმეტყველების მიმდევრები იყვნენ, რომლის პრინციპის მიხედვით თითოეული მოწმუნე ვალდებულია ეწეოდეს ევანგელიზაციას.

ა. პროზელტიზმის სავარაუდო აქტები

1. პირველი და მეორე განმცხადებლის მხრიდან მფრინავი გეორგიოს ანტონიადისის მიმართ სავარაუდო პროზელტიზმი

8. მოწმობაში, რომელიც მფრინავმა ანტონიადისმა განმცხადებლების წინააღმდეგ სასამართლო ღვევის მიზნით გასცა (იხ. მე-13 პუნქტი ქვემოთ), ნათქვამია, რომ ის 1986 წ., გადაყვანილ იქნა განმცხადებლების ქვედანაყოფში სამხედრო-საჰაერო ძალებში შესვლიდან ორი თვის შემდეგ და იმყოფებოდა სატელუტაჰო სამსახურში, მეორე განმცხადებლის დაქვემდებარებაში. პირველმა და მეორე განმცხადებელმა მოახერხა მისი რელიგიური დისკუსიაში ჩართვა დაახლოებით შვიდ შემთხვევაში. უკითხვადანებ ბიბლიის ნაწილებებს და მოუწოდებდნენ ორმოცდაათიანელთა ეკლესიის რწმუნის მიღებისკენ. მეორე განმცხადებელი ეუბნებოდა მას, რომ სექტის ზოგიერთ წევრს ღვაობა იყო ძალის დახმარებით ენიჭებოდა უცხო ენებზე საუბრის უნარი. ყოველთვის, როდესაც

იმისთვის, რომ გადაწყვეტილება მიიღოს ბოლო საკითხზე, სასამართლომ უნდა გააწინასწაროს სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვის აუცილებლობა იმ ქვეყანაში, რომლისთვისაც იქნა განმცხადებელი მსჯავრდებული. თავისი საზედამხებველო ოურის-დიქციის განხორციელებისას სასამართლო ვალდებულია განიხილოს სადავო სასამართლო გადაწყვეტილებები მოლიანიბაში, საქმის ყველა გარემოების ფონზე...

48. პირველ რიგში ერთმანეთისაგან განსხვავებული უნდა იქნას ქრისტიანული რწმუნის პროპაგანდა და არასათანადო პროზელტიზმი, პირველი შეესაბამება ჭეშმარიტ ევანგელიზმს, რომელსაც განსაზღვრავს მსოფლიო ეკლესიათა საბჭოს ევითი შემუშავებული 1956 წლის მოხსენება, როგორც ყოველი ქრისტიანისა და ეკლესიის ძირითად მისიასა და პასუხისმგებლობას. ხოლო უკანასკნელი კი წარმოადგენს მის არასათანადო და მიუღებელ ფორმას, ამავე მოხსენების მიხედვით მან შეიძლება ისეთი საქმიანობის ფორმა მიიღოს, რომელიც ცალკეულ პირებს სთავაზობს გარეკვეულ მატერიალურ ან სოციალურ უპირატესობას, რათა რომელიმე ეკლესიამ შეიძინოს ახალი მორწმუნეები; ან მიუღებელი ზეწოლის ფორმა სასოწარკვეთაში მყოფ ან გაჭირვებულ პირებზე, მას ასევე შეიძლება მოჰყვეს ძალადობის გამოყენება ან ფსიქოლოგიური დაბრუნება („brainwashing“). უფრო ზოგადად შეიძლება თქვას რომ პროზელტიზმი შეუთავსებელია პირის აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლებასთან.

49. სასამართლო აღნიშნავს, რომ თავისი გადაწყვეტილებების დასაბუთებაში საბერძნეთის სასამართლოებმა პირის ბრალდებულთა დაადგინეს მხოლოდ შესაბამისი კანონის მე-4 ნაწილის უბრალო მოხმობით და საკმარისად არ განსაზღვრეს, თუ რა გზით ცდილობდა განმცხადებელი მისი თანამოქალაქის დარწმუნებას მიუღებელი სა-შუალებებით. მათ მიერ წარმოდგენილი არც ერთი ფაქტი არ ასაბუთებს მათ დასკვნას.

ამას გარდა, არ დადასტურდა, რომ განმცხადებლის დამნაშავედ ცნობა საქმის გარემოებაში გამართლებული იყო უკიდურესი საზოგადოებრივი აუცილებლობით. ამდენად, სადავო ზომამ არ არის მისაღწევი კანონიერი მიზნის თანაზომიერი და შესაბამისად, „აუცილებელი დემოკრატიულ საზოგადოებაში სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების დასაცავად“.

50. ამდენად, სახეზეა კონვენციის მე-9 მუხლის დარღვევა.

მფრინავი ანტონიადისი ბრუნდებოდა შეგებულებიდან, მეორე განმცხადებელი ეკითხებოდა მას, დადიოდა თუ არა იგი ორმოცდაათიანელთა ეკლესიაში. მფრინავმა აჩვენა, რომ, ვინაიდან განმცხადებლები იყვნენ მასზე ზემდგომი ოფიცრები, იგი თავს დაეპყრებოდა გრძობდა მიეღო მონაწილეობა მსგავს საუბრებში.

2. პირველი და მესამე განმცხადებლის მხრიდან მფრინავი ადანასიის კოკალისის მიმართ საგარაულო პროზელიტიზმის აქტები

9. ათენის სამხედრო-სამაგრო ძალების მუდმივი ტრიბუნალისთვის მიცემულ ჩვენებებში (იხ. პ. 13), მფრინავმა კოკალისმა აჩვენა, რომ ის მსახურობდა განმცხადებლების ქვედანაყოფში 1877 წ. გაზაფხულ-ლიდან, 1988 წ. ოქტომბრამდე, თუმცა არც ერთ მათგანთან პირდაპირ დაქვემდებარებაში არ იმყოფებოდა. ამ ხნის განმავლობაში პირველმა განმცხადებელმა საღვთისმეტყველო კამათში ის დაახლოებით ოცდაათჯერ ჩააბა, ხოლო მესამემ – დაახლოებით ორმოცდაათჯერ. თავდაპირველად ისინი მალავდნენ იმას, რომ არ იყვნენ მართლმადიდებელი ქრისტიანები, მაგრამ შემდგომში დაიწყეს ამ რწმენის ზოგიერთი ძირეული პრინციპის გაკვირვება და მოწოდებდნენ მფრინავ კოკალისს მიეღო მათი რწმენა. მესამე განმცხადებელი მრავალჯერ სოსოდა მას შეხვედრის დროს წვეოდა ორმოცდაათიანულ ეკლესიას ლარისში, ამავდროულად უყვებოდა, რომ იქ ზღებოდა საოცრებები, მათ შორის, როგორ იძენდნენ მორწმუნეები უცხო ენებზე საუბრის უნარს და აძლევდა მას წასაკითხად ორმოცდაათიანელების გაზუის „Christianismos“. განმცხადებლები ძალიან კარგი ოფიცრები იყვნენ და ყოველთვის თავაზიანად ექცეოდნენ მას, ამის მიუხედავად, მათი მოწოდებები უხერხულ მდგომარეობაში აყენებდნენ მფრინავს.

3. პირველი და მესამე განმცხადებლის მხრიდან მფრინავი ნიკოლაოს კაჟკასის მიმართ საგარაულო პროზელიტიზმის აქტები

10. მფრინავმა ნიკოლაოს კაჟკასმა, ცოლის ავადმყოფობის გამო ვერ შეძლო ჩვენების მიცემა მოსმენაზე პირველ ინსტანციაში, მაგრამ სააპელაციო სამხედრო ტრიბუნალს (Courts-Martial Appeal Court)

მოუყვა (იხ. 21-ე პუნქტი ქვემოთ), რომ მსახურობდა განმცხადებლების ქვედანაყოფში, მესამე განმცხადებლის დაქვემდებარებაში 1988 წ. ზამთრიდან, 1989 წ. აგვისტომდე. განმცხადებლები არ ახდენდნენ მასზე ზეგავლენას და არ აძლევდნენ გამხდარიყო ორმოცდაათიანელთა ეკლესიის წევრი. ის თითონ მივიდა მესამე განმცხადებელთან და ჰკითხა, თუ რა იყო მისი შინაგანი სიმშვიდის მიზეზი, რაზეც უკანასკნელმა უპასუხა, რომ ეს არის სახარების კითხვის შედეგი. პირველი და მესამე განმცხადებლის წინადადებთ მან დაიწყო ბიბლიის კითხვა, შენიშნა მასსა და მართლმადიდებლური ეკლესიის სწავლებას შორის განსხვავების რამდენიმე პუნქტი. მას არ ჰქონდა არანაირი დისკუსია განმცხადებლებთან მართლმადიდებლური და ორმოცდაათიანული ეკლესიების შესახებ, თუმცა ეკითხებოდა მათ რჩევას, როდესაც უნდებოდა ბიბლიასთან დაკავშირებული შეკითხვები და მათი პასუხები ყოველთვის დამაკვირვებელი იყო. ისინი არასდროს არ აძლევდნენ მას ორმოცდაათიანულ ლიტერატურას და არ სთავაზობდნენ ორმოცდაათიანელთა ეკლესიაში მისვლას. მესამე განმცხადებელი არ აძლევდა მას დათხურობის უფლებას ორმოცდაათიანელთა ეკლესიის მონახულების მიზეზით, რომელსაც ის პირველად ეწეა 1989 წ. სექტემბერში, შეიარაღებული ძლივიდან განთავისუფლების შემდეგ.

მფრინავი კაჟკასის მამამ, ბატონმა ალექსანდროს კაჟკასმა, პირველი ინსტანციის სასამართლოზე აჩვენა, რომ მისი შვილი მოიქცა ორმოცდაათიანულ რწმენაზე სამხედრო-სამაგრო ძალების მესამე განმცხადებლის დაქვემდებარებაში მსახურობის დროს. მისი თქმით, ქვედანაყოფში მისვლის შემდეგ შვილის ქვევა შეიცვალა. ის აღარ ზღებოდა მეგობრებს, დიდ დროს ატარებდა საკუთარ ოთახში ბიბლიის შესწავლასა და ჭადავებათა მოსმენაში, რომლებიც იყო ჩაწერილი კასეტებზე; გაზარდნის სახლში ჩამოიტანა თავისი ტელევიზორი და რადიომიმღები, ასევე წიგნები, რომლებითაც ის ეზღებოდა უნივერსიტეტში მისაღები გამოცდებისთვის. მან უთხრა მამას, რომ გაეცნო ორ ოფიცერს, მისგან (მამისგან) განსხვავებით, ნამდვილ ქრისტიანს. როცა მისი შშობლები გაეყვნენ მას ორმოცდაათიანელთა ეკლესიის ერთ-ერთ წირვაზე, ის წავიდა სახლიდან და გადავიდა საცხოვრებლად ათენში. 20 დღეში ის დაბრუნდა და კვლავ მოიქცა მართლმადიდებლური ეკლესიის წინააღმდეგ. მან განუმარტა მამას, რომ პირველმა და მესამე განმცხადებელმა, ისარგებლეს რა თავისი მდგომარეობით მასზე ზეწოლის მიზნით და დარწმუნების განსაკუთრებული ხერხების გამოყენებით, მოაქციეს ის

ორმოცდაათიანელთა რწმენაზე. მათ უთხრეს, რომ მისცემდნენ დათხოვნის უფლებას, თუ ეს უკანასკნელი მათ ეკლესიაში დასწრების პირობას მისცემდა. როცა აღუქმანდროს კაცყასი გაეგზავრა მივლინებაში, ნიკოლაოსი კვლავ გადავიდა ორმოცდაათიანელთა ეკლესიაში. მამამ გამოიტანა დასკვნა, რომ მის შვილს არა აქვს ნებისყოფა და ყოველთვის იქცევა ისე, როგორც მას ორმოცდაათიანელთა ეკლესიის სხვა წევრები ეუბნებან.

4. მესამე განმცხადებლის მხრიდან ბაირამისის ოჯახის და მათი მეზობლების მიმართ სავარაუდო პროზელიტიზმის აქტები

11. კაიტიან ილიას ბაირამისის განცხადებით, მისი ნათესავი, ბატონი ხარალამპოს აპოსტოლიდისი, ორმოცდაათიანელთა ეკლესიის წევრი, ერთხელ გაბრაზდა თავის კოლზე, რადგან მასში დაინახა სატანა. დაუბახს მერე განმცხადებელს და როგორც კი ის მოვიდა, ბატონი აპოსტოლიდისი დაწყარდა. მერე განმცხადებელმა ოჯახის წევრებს და ზოგიერთ მეზობელს, რომლებიც მოვიდნენ სანახაუდ, თუ რა ხდება, წაუკითხა ქადაგება, რომლის დროსაც ის მოუწოდებდა მათ მოქცეულიყვნენ ორმოცდაათიანელთა რწმენაზე.

5. მერე და მესამე განმცხადებლის მხრიდან ქალბატონი ანასტასია ზუნარას მიმართ სავარაუდო პროზელიტიზმის აქტები

12. განმცხადებლების წინააღმდეგ აღმინისტრაციული გამოძიებისთვის მომზადებულ განცხადებაში, ქალბატონმა ანასტასია ზუნარამ განმარტა, რომ მისი ქმარი შეედა ორმოცდაათიანელთა ეკლესიაში, რამაც მათი ოჯახი დაწვერვამდე მიიყვანა. ცდილობდა რა გაეყო თავისი ქმრისათვის, ქალბატონმა ზუნარამ 5 თვის განმავლობაში რამდენჯერმე მიაკითხა ორმოცდაათიანელთა ეკლესიას და განმცხადებელთა სასწლებს. ამ დროის მანძილზე განმცხადებლები, განსაკუთრებით მერე და მესამე, არაერთხელ მოვიდნენ მასთან და ცდილობდნენ მის დაყოლიებას მათ ეკლესიაში გადასულიყო. მათ უთხრეს, რომ მიიღეს ღმერთისგან ნიშანი და შეუძლიათ უწინასწარმეტყველონ მომავალი და რომ ქალბატონი ზუნარა და მისი შვილები შეპყრობილები არიან

ეშმაკით. თანდათან მას განუვითარდა ფსიქოლოგიური პრობლემები და მან გაწვევითა ყოველგვარი კავშირი ორმოცდაათიანელთა ეკლესიასთან.

6. გარჩევა პირველ ინსტანციაში

13. 1992 წ. 18 მაისს განმცხადებლები წარსდნენ საპაერო-შეიარაღებული ძალების მუდმივი ტრინუნალის წინაშე (Diarkes Stratodikio Aeroporias) ათენში, რომელიც შედგებოდა იურიდიული განათლების მქონე ერთი და სხვა ოთხი ოფიცირისაგან. მათ საამართლებდნენ პროზელიტიზმის რამდენიმე შემთხვევის გამო, 1363/1938 კანონის მე-4 განყოფილების შესაბამისად, თავისი შესწორებებით და დამატებებით (აქ და შემდგომში „განყოფილება 4“ - იხ. 27-ე პუნქტი ქვემოთ).

14. გამოტანილ გადაწყვეტილებაში (№209/92), სასამართლომ უარყო დაცვის მოსაზრება იმის თაობაზე, რომ კანონი პროზელიტიზმის შესახებ არის არაკონსტიტუციური, აღმოაჩინეს რა, რომ არ შეიძლება წამოტრილიყო განხილვის საგანი nullum crimen sine lege certa (თარგმანი: „არაფერი არ შეიძლება ჩაითვალოს დანაშაულად, თუ არ არსებობს შესაბამისი განსაზღვრული კანონი“) პრინციპიდან გამომდინარე, შესაძლებლობების ჩამოთვლის ამოუწურავი ხასიათის გამო, რომლითაც შეიძლება განხორციელდეს მერე პირის რელიგიური რწმენის სფეროში შეტრა. სასამართლომ სამივე განმცხადებელი ცნო პროზელიტიზმში დამნაშავედ, ამტკიცებდა რა შემდეგს:

1. პირველი განმცხადებლის შესახებ

15. პირველ განმცხადებელთან მიმართებაში სასამართლომ შენიშნა: „ბრალდებული, იყო რა შეიარაღებული ძალების ოფიცერი... და მსახურობდა X ქვედანაყოფში, 1986 წ. ნოემბრსა და 1987 წ. დეკემბრს შორის, თავის ქვედანაყოფში ჩაიდინა პროზელიტიზმის დანაშაული. მოიპოქმედა რა რამდენიმე ქმედება, რომელმაც დასაბამი მისცა სისხლის სამართლის შესაბამისი მუხლის ერთ, თუმცა ხანგრძლივ დარღვევას. მას მიზნად ჰქონდა მფრინავი გეორგიოს ანტინიადისის, (მართლმადიდებელი ქრისტიანის, რომელიც მსახურობდა იგივე ქვედანაყოფში), რელიგიურ რწმენაზე გავლენის მოხენა და მისი შეცვლა. იყენებდა

რა ბოროტად ნდობას, რომლითაც სარგებლობდა მფრინავ ანტონიადისთან, რომელიც იყო მისი ქვეშევრდომი, ბრალდებულმა დაახლოებით ოცჯერ სცადა მფრინავი ანტონიადისის დარწმუნება გამხდარიყო ორმოცდაათიანელთა ეკლესიის წევრი. აბაძა მასთან საღვთისმეტყველო დისკუსიებს, რომელთა მსვლელობაშიც, ბრალდებული ეჭვს გამოთქამდა მართლმადიდებლური დოგმატების და ღმერთის შესახებ უნივერსიტეტის საღვთისმეტყველო ფაკულტეტის სწავლების სისწორესთან დაკავშირებით. ის ასევე აქეზებდა მფრინავ ანტონიადისს ბიბლიის კითხვისკენ, საკუთარი, როგორც ორმოცდაათიანელთა ეკლესიის წევრის წარმოდგენების კრილში, კითხვის ნიშნის ქვეშ აყენებდა საღვთო გადმოცემას და ურჩევდა მას სწევოდა ათენში ორმოცდაათიანელთა სექტის ეკლესიას.

მოქმედებდა რა იმავე გზით, ბრალდებულმა 1987 წ. მაისს და 1988 წ. თებერვალს შორის, ჩაიდინა პროზულიტიზმის დანაშაული, მოიძიქმედა რა რამდენიმე ქმედება, რომელმაც დასაბამი მისცა სისხლის სამართლის შესაბამისი მუხლის ერთ, თუმცა ხანგრძლივ დარღვევას. ის მოქმედებდა მფრინავ ათანასიოს კოკალისის, მართლმადიდებელი ქრისტიანის, რომელიც მსახურობდა იმავე ქვედანაყოფში, რელიგიურ რწმენაში ჩარევის და მისი შეცვლის მიზნით. დაახლოებით ოცდაათ შემთხვევაში, ბრალდებულმა სცადა დაერწმუნებინა მფრინავი კოკალისი, გამხდარიყო ორმოცდაათიანელთა ეკლესიის სექტის წევრი, აყენებდა რა კითხვის ნიშნის ქვეშ ქრისტიანული მართლმადიდებლური ეკლესიის სიწმინდეს და ებატოებებოდა მფრინავ კოკალისს მოუხმნა ორმოცდაათიანელთა სექტის სწავლების შესახებ ჩანაწერები. ბრალდებულმა ბოროტად გამოიყენა ნდობა, შესაბამისი დამოკიდებულება ქვეშევრდომსა და ზემდგომ უფროსს შორის, გულუბრყვილობა, გამოუცდლობა და მფრინავი კოკალისის ახალგაზრდობა და ეუბნებოდა მას, რომ მის ეკლესიაში ზოგიერთმა აღამიანმა წმინდა სულის ზემოქმედებით უცხო ენაზე დაიწყო ლაპარაკი.

მოქმედებდა რა იმავე გზით, ბრალდებულმა 1988 წ. ვაზფხულიდან და 1989 წ. აგვისტომდე, ზემოთ აღნიშნულ ადგილას, მოქმედებდა რა მფრინავი ნიკოლაოს კაფკასის, (რომელიც მსახურობდა იმავე ქვედანაყოფში მისი ხელმძღვანელობის ქვეშ), რელიგიური შეხედულებებში ჩარევის და მათი შეცვლის მიზნით, ჩაიდინა პროზულიტიზმის დანაშაული. გამოიყენა რა ბოროტად ნდობა, შესაბამისი ურთიერთობა ქვეშევრდომსა და უფროსს შორის, ასევე ახალგაზრდა კაცის გულუბრ-

ყვილობა და გამოუცდლობა, ბრალდებული ცდილობდა დაერწმუნებინა მფრინავი კაფკასი გამხდარიყო ორმოცდაათიანელთა ეკლესიის სექტის წერი, მუღმივად, დათინებით და მომაბეზრებლად აყალიბებდა თავის შეხედულებებს, რომლებიც ეხებოდა ორმოცდაათიანელთა სექტას, კითხულობდა რა და ხსნიდა ბიბლიას საკუთარი რწმენის კრილში და ამარაგებდა მას „Christianismos“-ის პროპაგანდის ვებგვერდით. ბრალდებულმა გარკვეულ წარმატებებს მიაღწია მფრინავი კაფკასის მოქცევაში, ისარგებლა რა საღვთისმეტყველო საკითხებში ამ უკანასკნელის გამოუცდლობით და იმ გავლენით, რომელიც მას გააჩნდა თავისი მდგომარეობიდან და რანგიდან გამომდინარე“.

სასამართლომ პირველი განმცხადებელი ასევე დამანაშაველ ცნო კიდევ ერთი მფრინავის, სტეფანოს ვიციოსის მიმართ პროზულიტიზმში.

16. სასამართლომ მას მიუსჯა 5 თვით თავისუფლების აღკვეთა მფრინავი ანტონიადისის მიმართ პროზულიტიზმისთვის, 5 თვის ვადით თავისუფლების აღკვეთა მფრინავი კოკალისის მიმართ პროზულიტიზმისთვის, 5 თვე – მფრინავი ვიციოსის მიმართ პროზულიტიზმისთვის და 7 თვე - მფრინავი კაფკასის მიმართ პროზულიტიზმისთვის. თუმცა მთლიანობაში, იმის გამო, რომ ზებოდა ზოგი ვადის ზედლება, პირველ განმცხადებელს შეეფარდა 13 თვით თავისუფლების აღკვეთა. სასამართლომ დაადგინა, რომ ეს სასჯელი უნდა შეცვალოს ჯარიმით და იქნას მოყვანილი სისრულეში მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ განმცხადებელი მომდევნო 3 წლის განმავლობაში ჩაიდენს ახალ დარღვევებს.

2. მეორე განმცხადებლის შესახებ

17. მეორე განმცხადებელთან მიმართებაში, სასამართლომ შემდეგი გადაწყვეტილება გამოიტანა: „ბრალდებული, იყო რა სამხედრო მომსახურე ოფიცერი და მსახურობდა X ქვედანაყოფში, 1986 წ. ნოემბერსა და 1987 წ. დეკემბერს შორის თავისი ქვედანაყოფში ჩაიდინა პროზულიტიზმის დანაშაული. მოიძიქმედა რა რამდენიმე ქმედება, რომელთაც... შეადგინეს სისხლის სამართლის შესაბამისი დადგენილება ის ერთი დარღვევა, რომელიც დიდი ხნის მანძილზე გრძელდებოდა. რელიგიის თაობაზე კამათში, მან გამოიყენა ძალაუფლება, რომელსაც ის ახორციელებდა მფრინავ გეორგიოს ანტონიადისზე წოდებებს შორის არსებული განსხვავებების ძალით. ბრალდებული აქეზებდა

მჭრინავ ანტონიადისს, ამ უკანასკნელის ასაღვაზრდობიდან გამოძი-
ნარე, არ შეესწავლა არაფერი სასარების გარდა, სადაც მისი სიტყვებით,
ის იპოვიდა ჭეშმარიტებას, რომელიც განსხვავდება მართლმადიდებ-
ლური დოგმებისაგან. ის აგრეთვე ცდილობდა საღმრთო წერილის
ნაწვევების მოხერხებული და ორმოცდაათიანელთა სექტის სწავლების
შესაბამისი განმარტებით დაერწმუნებინა იმაში, რომ მართლმადიდებ-
ლური სარწმუნოება არ არის სწორი და, რომ მან უნდა მიიღოს
ბრალდებულის მრწამსი. ამავედროულად, დაიწყოთი არწმუნებდა მას,
შეგებულების დროს სწევოდა ორმოცდაათიანელთა ეკლესიას ათენში.

ბრალდებულმა 1988 წ. ვოლოსში ჩაიდინა პროზელიტიზმის
დანაშაული... ისარგებლა რა ქნ ანასტასია ზუნარას გამოუცდლობით
და ინტელექტუალური სისუსტით. მან რამდენჯერვე სცადა (თარიღები,
თუ როდის ჰქონდა ამ შემთხვევებს ადგილი, დადგენილი არ არის),
ჩარეულიყო და შეეცვალა მისი რელიგიური მრწამსი. ანაწილებდა
რა მეტად მოხერხებულად ორმოცდაათიანელთა სექტის მრწამსს და
მის განსხვავებას მართლმადიდებლური სარწმუნოებისაგან. ბჭობდა
რა პირველთა სისწორეზე, ის თანამიმდევრულად ცდილობდა მას
დარწმუნებას იმაში, რომ ორმოცდაათიანელთა ეკლესიის მიმდევრები
ატარებენ წინშებს, რომელსაც მათ ღმერთი აძლევს, რომ მათ შუიქლიათ
მომაველის წინასწარმეტყველება, რომ ქალბატონი და მისი შვილები
შეპყრობილნი არიან ეშმაკით, რომელიც აწარმოებს ბრძოლას, რათა
შეინარჩუნოს კონტროლი მასზე, რომ ის ეთავყვანება კერპებს და ეშ-
მაკებს და რომ ორმოცდაათიანელთა ეკლესიას აქვს - ჭეშმარიტება.
ის ასევე დაჟინებით არწმუნებდა მას მონათლულიყო და გამხდარიყო
ორმოცდაათიანელთა ეკლესიის წევრი.

ბრალდებულმა, ასევე ჩაიდინა პროზელიტიზმის დანაშაული ვოლოს-
ში, რომლის თარიღი დადგენილი არ არის, დაახლოებით 1989წ.
ივნისის დასაწყისში. კაიბტან ილიას ბაირამისის თხოვნით, ბრალდებული
მივიდა კაიბტან ბაირამისის ძმის, ბატონ აპოსტოლოს ბაირამისის
სახლში, სადაც ორმოცდაათიანელთა ეკლესიის მიმდევარი, ბაირამისის
ცოლისძმა ხარალამოს აპოსტოლიდისი იმყოფებოდა თავისი რელიგი-
ური მრწამსის ზემოქმედებისაგან გაოგნებულ მდგომარეობაში. ის
პირზე მომდგარი ღუყით მოიხმობდა ქრისტესს სახელს და იძახდა:
„მადლობელი ვარ, ქრისტე, იმისთვის, რომ მე შევიცანი ჭეშმარიტება,
მე ვხედავ ეშმაკს ჩემი ცოლ-შვილის სახით“. ბრალდებულის იქ
მისვლამ დაამშვიდა ბატონი აპოსტოლიდისი და პირველმა ამით მო-

ხერხებულად ისარგებლა. ის შეეცადა შეეცვალა აპოსტოლოს ბაირა-
მისის, მარიგულას, სოტირიოსის და ევაგელისა ბაირამისების რელი-
გიური რწმენა, რომლებიც იქ იყვნენ და იმყოფებოდნენ ყოველივე იქ
მომხდარის შთაბეჭდილებებს ქვეშ, აგრეთვე ზოგიერთი მეზობლის
რელიგიური მრწამსის შეცვლას, რომლებიც მოგვიანებით შეიკრიბნენ.
ის უქადაგებდა მათ ორმოცდაათიანელთა ეკლესიის მრწამსის შესახებ
და უცებობდა, რომ ეს რწმენა და არა მართლმადიდებლური ეკლესიის
შეხვედლებანი არის ჭეშმარიტი და რომ 1992 წელს დადგება სამ-
ყაროს აღსასრული და ეკლესია იქნება „ალტაცეპტი“. ის დაიწინებით
მოუწოდებდა მათ ერწმუნათ ჭეშმარიტი ქრისტე და უთხრა, რომ
მართლმადიდებლად ყოფნით ისინი ეშმაკის მხარეს დგანან“.

18. მეორე განმცხადებელს მიესაჯა 5 თვით თავისუფლების აღკვეთა
პროზელიტიზმისთვის მჭრინავი ანტონიადისის მიმართ, 5 თვით თავ-
ისუფლების აღკვეთა პროზელიტიზმისთვის ქალბატონი ზუნარას
მიმართ და 8 თვით თავისუფლების აღკვეთა პროზელიტიზმისთვის
ბაირამისების ოჯახისა და მათი მეზობლების მიმართ, თუმცა მას უნ-
და მოეხდა მხოლოდ 12 თვის ვადა. სასამართლომ დაადგინა, რომ
ეს სასჯელი შეეცვალოს ჯარიმით და სისრულეში არ იქნას მოყვანილი
თუ განმცხადებელი 3 წლის განმავლობაში არ ჩაიდენს ასალ და-
ნაშაულს.

3. მესამე განმცხადებლის შესახებ

19. მესამე განმცხადებლის მიმართ სასამართლომ დაადგინა შემდეგი:
'ბრალდებული, იყო რა ოფიცერი... მსახურობდა X ქვედანაყოფში,
1987 წ. მაისისა და 1988 წ. თებერვალს შორის, თავის ქვედანაყოფში
ჩაიდინა პროზელიტიზმის დანაშაული. ჩაიდინა რა რამდენიმე ქმედება,
რომლებიც... შეადგინეს სისხლის სამართლის შესაბამისი დადგენილ-
ების ერთი ხანგრძლივი დარღვევა. მან სცადა მჭრინავ ათანასისო
კოკალისის, მართლმადიდებელი ქრისტიანის, რომელიც მსახურობდა
იგივე ქვედანაყოფში, რელიგიურ შეხვედლებებზე გაეკლენის მოხდენა.
ისარგებლა რა ნდობით, დამახასიათებელი ურთიერთობით ქვეშევრდომსა
და უფროსის შორის, ბრალდებულმა 50-ზე მეტჯერ სცადა დაერწმუნ-
ებინა მჭრინავი კოკალისი იმაში, რომ მართლმადიდებლური ეკლესიის
სწავლება მცდარია რამდენიმე საკითხთან დაკავშირებით, როგორცაა
ყოველდღეობა ღვთისმშობლის ქალწულება, საღვთისმშახურო იერარქია

და სულიწმინდის ძალა. ის მუდმივად აბამდა მგონივრ კოკალისთან დისკუსიების ორმოცდაათიანელთა ეკლესიის სწავლების თაობაზე, რომლის მიმდევარიც იყო ბრალდებული და ეუბნებოდა მას, რომ სექტის, და არა მართლმადიდებლური ეკლესიის სწავლება არის სწორი. ის არწმუნებდა მას სწევოდა ადგილს ლარისში, სადაც ჩვეულებრივ იკრიბებოდნენ ორმოცდაათიანელთა ეკლესიის მიმდევრები და გამხდარიყო ამ სექტის წევრი. მან მისცა ფუნალოს „Christianismos“ უფასო ვეზმპლიარი, რომელიც გამოიცემოდა ორმოცდაათიანელთა ეკლესიის მიმდევრების მიერ. ამ შეხვედრების მსვლელობისას, ბრალდებული გამიზნულად არ ეუბნებოდა მგონივრ კოკალისს, რომ თავად იყო ორმოცდაათიანელთა სექტის წევრი.

მოქმედებდა რა იმავე გზით, ბრალდებულმა 1988 წ. ოთხ-ხუთ თვიან პერიოდში ჩაიდინა პროზულიტიზმის დანაშაული, ცდილობდა რა შეეცავლა ქალბატონი ანასტასია ზუნარას (მართლმადიდებელი ქრისტიანის) რელიგიური შეხედულებები. მან მოხერხებულად ისარგებლა მისი გამოუცდელი რელიგიური საკითხებში და ინტელექტუალური სისუსტით, რომელიც გამოძინარეობდა მისი განათლების დაბალი დონიდან და მომამბერებლად ცდილობდა დაერწმუნა ის მონათლულიყო და გამხდარიყო ორმოცდაათიანელთა ეკლესიის წევრი. ის მუდმივად ეუბნებოდა მას, რომ ატარებს ნიშნებს, რომელიც მას ღმერთმა მისცა, შეუძლია იწინაწარმეტყველოს მომავალი და რომ ქალბატონი და მისი შვილები ემსაკულები არიან. მისი მიზანი იყო ქალბატონის მართლმადიდებლური რწმენის შერყევა და ორმოცდაათიანელთა სექტაში მოქცევა.

მოქმედებდა რა იმავე გზით ბრალდებულმა ჩაიდინა პროზულიტიზმის დანაშაული იმავე ადგილას, 1989 გაზაფხულსა და 1989 წლის 18 აგვისტოს შორის. მოქმედებდა რა იმ მიზნით, რომ მგონივრ ნიკოლაოს კაფკასზე (მართლმადიდებელ ქრისტიანზე, რომელიც იმავე ქვეყანაში მსახურობდა) მოეხდინა გავლენა და შეეცავლა მისი რელიგიური შეხედულებები. ისარგებლა რა იმ ნდობით, რომელიც ღმერთმა მისცა, შეუძლია იწინაწარმეტყველოს მომავალი და რომ ქალბატონი და მისი შვილები ემსაკულები არიან. მისი მიზანი იყო ქალბატონის მართლმადიდებლური რწმენის შერყევა და ორმოცდაათიანელთა სექტაში მოქცევა.

ის აძლევდა მგონივრ კაფკასს საკუთარი სექტის გამოცემებს და დაჰყავდა ის ლეონისმასურების ადგილზე. ასეთიანად მან მოახერხა მგონივრ კაფკასის გადაბირება, გამოიყენა რა მისი გამოუცდელი რელიგიური საკითხები და ის გავლენა, რომელიც მას კაფკასზე ჰქონდა თავისი თანამდებობისა და რანგის გამო.

სასამართლომ ასევე დაადგინა, რომ მესამე განმცხადებელს ჰქონდა პროზულიტიზმის მცდელობა აიუტანტ თიოვილოს ციკასის მიმართ.

20. მას მიუსაჯეს 8 თვით ციხეში პატიმრობა პროზულიტიზმისთვის მგონივრ კოკალისის მიმართ, 5 თვით პატიმრობა პროზულიტიზმისთვის ქალბატონი ზუნარას მიმართ, 5 თვით პატიმრობა პროზულიტიზმისთვის აიუტანტ ციკასის მიმართ და 7 თვით პატიმრობა პროზულიტიზმისთვის მგონივრ კაფკასის მიმართ. საერთო ჯამში მას 14 თვე უნდა გაეტარებინა პატიმრობაში. სასამართლომ დაადგინა შეეცავლა სასჯელი განიხილეთ და არ მოეცვანა სისრულეში, თუ სამი წლის განმავლობაში განმცხადებელი არ ჩაიდინდა ახალ დანაშაულს.

C. მიმართვა სამხედრო ტრიბუნალის სააპელაციო სასამართლოში

21. განმცხადებელმა დაუყოვნებლივ შეიტანა საჩივარი სამხედრო ტრიბუნალის სააპელაციო სასამართლოში (Anatheoritiko Dikastirio), რომელიც შესდგებოდა ხუთი სამხედრო მოსამართლისგან. მათი საჩივარი განიხილეს 1992 წლის 7 ოქტომბერს.

22. გადაწყვეტილებაში, რომელიც გამოცხადეს უშუალოდ მომჩინის შემდეგ (№ 390/1992) სააპელაციო სასამართლომ უკუაგოდა დაცვის არგუმენტი იმის შესახებ, რომ ბრალდებულები მხოლოდ და მხოლოდ განხორციელებდნენ თავის კონსტიტუციურ უფლებას, და სასამართლომ ძალაში დატოვა განაჩენთა უმარველსობა, გამოიყენა რა იგივე მსჯელობა, რაც პირველი ინსტანციის სასამართლომ. თუმცა სააპელაციო სასამართლომ გააუქმა სასჯელის ნაწილი: პირველი განმცხადებლის მიერ მგონივრ ვიკოსის მიმართ და მესამე განმცხადებლის მიერ აიუტანტ ციკასის მიმართ ჩადენილი ქმედებები. (იხ. მე-15 და მე-19 პუნქტები ზემოთ).

23. სააპელაციო სასამართლომ ძალაში დატოვა სასჯელი, რომელიც პირველი ინსტანციის სასამართლომ დადო პირველ და მესამე განმცხადებელს იმ დანაშაულისთვის, რომელიც ძალაში დატოვებულ

ბრალდებას ეხება. მაგრამ იმის გამო, რომ ორმა სასჯელმა ერთმანეთის ანულებრება მოახდინა, მათი საერთო ვადა შემცირდა შესაბამისად 11 და 12 თვემდე.

სასამართლომ მეორე განმცხადებლისთვის ვადა შეამცირა 4 თვემდე პროზელატიზმისთვის მფრინავ ანტიონიადისის მიმართ, 4 თვემდე პროზელატიზმისთვის ქალბატონ ზუნარას მიმართ, და 6 თვემდე პროზელატიზმისთვის ბაირაძისის ოჯახის და მათი მეზობლების მიმართ. საერთო ვადა შემცირდა 10 თვემდე.

24. ვინაიდან პატიმრობის ვადებიდან არცერთი არ აღემატებოდა ერთ წელს, სასამართლომ ისინი ატკობატკურად შეცვალა ფულადი ჯარიმით 1000 დრამამდე დღეში. სასამართლომ დაადგინა, არ გადაეხდებინებინა ეს ჯარიმა, იმ პირობით, თუ სამი წლის განმავლობაში განმცხადებლები არ ჩაიდენდნენ ახალ დანაშაულს.

D. გასაჩივრება საკასაციო ინსტანციაში

25. განმცხადებლებმა გასაჩივრეს საკასაციო წესით.

საკასაციო სასამართლომ (Arios Pagos) თავის გადაწყვეტილებაში (№1266/1993) 1993 წლის 30 ივნისს დაადგინა:

„№1363/1938 კანონის 4 (1) და (2) მუხლებიდან გამომდინარეობს (იხ 27-ე პუნქტი ქვემოთ), რომ პროზელატიზმის ფაქტის დადგენისთვის... ადგილი უნდა ჰქონდეს პირდაპირ ან ირიბ მცდელობას იმოქმედო განსხვავებული რწმენის მქონე პირზე, მისი რწმენის შერყევის მიზნით და ეს მცდელობა უნდა ზორციელდებოდეს საშუალებებით, რომლებიც არასრული სახითაა ჩამოთვლილი ზემოხსენებულ ნაწილში, და კერძოდ ითვალისწინებს, ყოველგვარი სტიმულის (სატყუარას), ან წახალისების დაპირების, ან მორალური მხარდაჭერის, ან მატერიალური დახმარების, ან თაღლითური მეთოდების; მოსაქცევი პირის გამოუცდლობის, ნდობის, გაჭირვების, დაბალი ინტელექტის ან გულებრყვილობის გამოყენებას.

ამ ნაწილის ზემოაღნიშნული დებულებები... არ ეწინააღმდეგება [საბერძნეთის კონსტიტუციის დებულებებს, რომლებიც უზრუნველყოფენ პრინციპს nullum crimen, nulla poena sine lege]; მეტიც, ისინი საკვებით შეესაბამებან კონსტიტუციის მე-13 მუხლს (იხ. 26-ე პუნქტი ქვემოთ), რომელიც ადგენს, რომ ყველა ცნობილი რელიგია თავისუფალია, ხოლო პროზელატიზმი აკრძალული... საპირისპირო არგუმენტები

ეკრ გამართლებიან იმ ფაქტით, რომ [წინა კონსტიტუციებში] პროზელატიზმის აკრძალვა მიმართული იყო მამონ (და ახლაც) გაბატონებული რელიგიის დასაცავად, მაშინ როდესაც ამჟამად მოქმედ კონსტიტუციაში ეს აკრძალვა დაკავშირებულია სინდისის თავისუფლებასთან და ეხება უკლებლივ ყველა ცნობილ რელიგიას. ეს მსჯელობა უდავოდ შეესაბამება კანონის [მე-4 ნაწილის] სულისკვეთებას. ამ პუნქტის მიხედვით დაცვა პროზელატიზმისაგან, რომელიც იცნენ ადინშიულ უკანონო ხერხებს, გარანტირებულია ნებისმიერი რელიგიური მრწამსის ადამიანისთვის, ანუ იცავს ყველას, ვისაც განსხვავებული მრწამსი აქვს პროზელატიზმის დანაშაულის ჩამდენისაგან, და არა მხოლოდ მართლმადიდებელი ეკლესიის მრწამსის მიმდევარს.

მეტიც, სინდისის თავისუფლება რელიგიურ საკითხებში და რწმენის თავისუფლება, რომელიც დაცულია მოქმედი კონსტიტუციით, გაეროს საყოველთაო დეკლარაციით (მე-18 და მე-19 მუხლები), ადამიანის უფლებებისა ევროპული კონვენციით (მე-9 და მე-14 მუხლები), არ ირღვევა ამ კანონით, ვინაიდან ის ერევა არა ადამიანის რელიგიურ მრწამსში, რომელშიც ყველა თავისუფალია, არამედ ზღუდავს მცდელობას სხვა პირის რელიგიურ მრწამსში ჩარევისა, მისი შეცვლის მიზნით. ამგვარი მცდელობები სრულად შეუთავსებადია რელიგიური ფასეულობასთან, რომელიც ამკვიდრებს ყველა განსხვავებული რელიგიური მრწამსის პატივისცემას.

ამის გამო სასამართლომ უკუაგდო განმცხადებლის საჩივარი.

II. შესაბამისი საშინაო კანონმდებლობა A. რელიგიური თავისუფლების უფლება საბერძნეთის კონსტიტუციის მიხედვით

26. საბერძნეთის კონსტიტუციის მე-13 მუხლი ადგენს:

„1) სინდისის თავისუფლება რელიგიურ საკითხებში ხელშეუვალია. პირადი და პოლიტიკური უფლებებით სარგებლობა არ არის დამოკიდებული პიროვნების რელიგიურ რწმენაზე.

2) თავისუფალია ნებისმიერი ცნობილი რელიგიის აღმსარებლობა; პიროვნება თავისუფალია დაუბრკოლებლად მოახდინოს მისი რელიგიის აღმსარებლობა და ისარგებლოს კანონის დაცვით. რელიგიური რიტუალების შესრულებამ ზიანი არ უნდა მიაყენოს საზოგადოებრივ წესრიგს ან საზოგადოებრივ მორალს. პროზელატიზმი აკრძალულია.“

ბ. კანონი პროზელიტიზმის შესახებ

27. № 1363/1938 კანონის მე-4 ნაწილი № 1972/1939 შესწორების გოთვალისწინებით, ადგენს:

„1) ნებისმიერ პიროვნებას, რომელიც განახორციელებს პროზელიტიზმს, შეიძლება შეეფარდოს ტუსალობა და ფულადი ჯარიმა 1000 ლარამდე და 50 000 ლარამდე; ამასთან იგი ექვემდებარება პოლიციის ზედამხედველობას ექვსი თვიდან ერთ წლამდე ვადით, რაც განისაზღვრება სასამართლოს მიერ პიროვნების დანაშაულებ ცნობის შემდეგ.

ტუსალობის ვადა არ შეიძლება შეიცვალოს ფულადი ჯარიმით. 2) „პროზელიტიზმი“, კერძოდ, იგულისხმება პიროვნების რელიგიურ რწმენაში ჩარევის ნებისმიერი, პირდაპირი თუ არაპირდაპირი სახის ცდუნების ან მორალური თუ მატერიალური დახმარების დაპირების მეშვეობით, ცრუ საშუალებებით ან შესაბამისი პირის გამოუცდლობის, ნდობის, საჭიროების, დაბალი ინტელექტის ან გულუბრყვილობის გამოყენებით.

3) ამ დანაშაულის ჩადენა სკოლაში, სხვა საგანმანათლებლო ან ფილანტროპულ დაწესებულებაში, წარმოადგენს დამამძიმებელ გარემოებას.“

არსებობს მრავალი პრეცედენტი, რომლებშიც ეს კანონი იქნა გამოყენებულ და ინტერპრტირებული: იხ. სასამართლოს გადაწყვეტილება საქმეზე „კოკინაკის საბერძნეთის წინააღმდეგ“, 1993 წლის 25 მაისი.

სამართლის საკითხები

I. კონვენციის მე-7 მუხლის საგარეულო დარღვევა

32. განმცხადებლები ამტკიცებდნენ, რომ კანონი პროზელიტიზმის წინააღმდეგ, ეწინააღმდეგება კონვენციის მე-7 მუხლს, რომელიც ამბობს:

„1. არავინ იქნება ცნობილი დანაშაულებ სისხლის სამართლის დანაშაულის ჩადენაში რაიმე ქმედების ან დაუდევრობის გამო, რომელიც არ წარმოადგენდა სისხლის სამართლის დანაშაულს ეროვნული ან საერთაშორისო სამართლის მიხედვით იმ დროისათვის როდესაც ის იქნა ჩადენილი. ასევე არ იქნება გამოყენებული იმაზე უფრო მაკარი სასჯელი, რომელიც გამოიყენებოდა იმ დროისათვის. როცა სისხლის სამართლის დანაშაული იქნა ჩადენილი.“

2. ეს მუხლი ხელს არ შეუშლის ნებისმიერი პირის გასამართლებას ან დასჯას რაიმე ქმედების ან დაუდევრობისათვის. რომელიც იმ დროისათვის, როცა ის იქნა ჩადენილი, ითვლებოდა სისხლის სამართლის დანაშაულად ცივილიზებული ერების მიერ აღიარებული სისხლის სამართლის ძირითადი პრინციპების მიხედვით.“

განმცხადებლები ამტკიცებდნენ, რომ საბერძნეთის კანონმდებლობა არღვევს პრინციპს, რომელიც მე-7 მუხლშია ჩადებული, კერძოდ, რომ მხოლოდ კანონს შეუძლია დაადგინოს დანაშაული და მიუყენოს მას სასჯელი (nullum crimen, nulla poena sine lege), ვინაიდან შეუძლებელი იყო წინასწარ თქმა, თუ რა ქმედებებს მოჰყვებოდა პროზელიტიზმი დანაშაულებად. ისინი აცხადებენ, რომ კანონის ეს არასრულყოფილება ჩანს როგორც კანონის მე-4 ნაწილის ტექსტიდან, ისე მისი გამოყენების განხილვიდან.

მაგალითად გამოთქმის „კერძოდ“ გამოყენება ვარაუდობს, რომ მისი შემდგომი ჩამონათვალი პროზელიტიზმის მხოლოდ გარკვეული სახეობებია, რაც დასჯას იმსახურებს. სხვა გამოთქმები (მაგ. „პირდაპირი და ირიბი“, „დაჯილდოება“, „მორალური მხარდაჭერა“) იმდენად ბუნდოვანია, რომ მოიცავს ენაგულიზაციის ყველა სახეობას. არსებული პრეცედენტები (იხ. მაგალითად სასამართლოს გადაწყვეტილება საქმეზე „კოკინაკის საბერძნეთის წინააღმდეგ“) აჩვენებენ, რომ საბერძნეთში ვერაინი განსაზღვრავს წინასწარ, იქნება ესა თუ ის ქმედება კვალიფიცირებული როგორც პროზელიტიზმი, თუ არა.

33. მთავრობა და კომისია, მოუთხოვს რა ზემოაღნიშნულ გადაწყვეტილებაზე (კოკინაკის საქმე), მიიჩნევს, რომ ეს მუხლი არ იყო დარღვეული.

34. სასამართლო შეახსენებს, რაც მან კოკინაკის საქმესთან დაკავშირებით დააფიქსირა, კერძოდ იმას, რომ პროზელიტიზმის დანაშაული კანონის მე-4 ნაწილის მიხედვით, ადგილობრივ პრეცედენტთა კორპუსთან ერთად, აკმაყოფილებს ორდოიული განსაზღვრულობის პრინციპებს კონვენციის მე-7 მუხლის შესაბამისად.

35. აქედან გამომდინარე, კონვენციის მე-7 მუხლის დარღვევას ადგილი არ ჰქონია.

II. კონვენციის მე-9 მუხლის შესაძლო დარღვევა

36. განმცხადებლები ამტკიცებენ, რომ მათთვის ბრალდების მიყენება, მათი გასამართლება და დასჯა პროზელუტიზმისთვის, არის კონვენციის მე-9 მუხლის დარღვევა, რომელიც ამბობს:

„1) ყველას აქვს უფლება აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლებაზე; ეს უფლება მოიცავს რელიგიისა და რწმენის შეცვლის თავისუფლებას, პიროვნების თავისუფლებას, მარტო თუ სხვებთან კავშირში და საჯაროდ თუ კერძოდ, გამოამჟღავნოს მისი რელიგია ან რწმენა ღვთისმსახურებით, სწავლებით, აღმსარებლობითა და რიტუალების შესრულებით.

2) ადამიანის რელიგიისა და რწმენის გამოამჟღავნების თავისუფლება ექვემდებარება მხოლოდ ისეთ შეზღუდვებს, რომლებიც განსაზღვრულია კანონით და აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში უსაფრთხოების ინტერესებიდან გამომდინარე, საზოგადოებრივი წესრიგის, ჯანმრთელობის ან უხეობის ან სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების დასაცავად“.

მთავრობა უარყოფს, რომ ამგვარი დარღვევები მოხდა. კომისიამ დაადგინა, რომ არ ყოფილა დარღვევა იმ ნაწილში, რომელიც მფრინავთა წინააღმდეგ ბრალდებას ეხებოდა, თუმცა კომისიის აზრით მე-9 მუხლი დაირღვა საერო პირთა მიმართ პროზელუტიზმის დადგენისას.

1. პროზელუტიზმი სამხედრო მოსამსახურეთა მიმართ

47. მთავრობა ამტკიცებს, რომ განმცხადებლებმა ბოროტად გამოიყენეს ის ზეგავლენა, რომელიც მათ ჰქონდათ, როგორც სამხედრო-საპატრო ძალების ოფიცრებს და ამ ქმედებებს ისინი სჩადიდებენ სისტემატურად და მრავალჯერ. მათ წინააღმდეგ მიღებული ზომები გამართლებული იყო აუცილებლობით, შენარჩუნებულიყო შეიარაღებულ ძალთა პრესტიჟი და ემპეტური ფუნქციონირება; დაცული ყოფილიყო თითოეული სამხედრო მოსამსახურე დიპლომატიური ზეწოლისაგან.

48. განმცხადებლები აღნიშნავენ, რომ ევანგელიზაციის პრაქტიკა უფროსა და დაქვემდებარებულს შორის არ შეიძლება გაუტოლდეს ნდობის ბოროტად გამოყენებას. ისინი აღნიშნავენ, რომ სამხედრო მოსამსახურეები ზრდასრული ადამიანები არიან, რომლებიც მზად

არიან ქვეყნისთვის თავი გასწირონ, და რომ არ არსებობს არაერთი საბუთი იმისა, რომ განმცხადებლები თავისი მდგომარეობით სარგებლობდნენ ქვეშევრდომების იძულებისთვის ან მათი ნების დასაბრუნად. თუ მე-9 მუხლს გავივებთ, როგორც მხოლოდ „თანასწორთა“ შორის ევანგელიზაციის თავისუფლებას, მაშინ ამით მკაცრად შევზღუდავთ რელიგიურ თავისუფლებებს როგორც შეიარაღებულ ძალებში, ისე სხვა სფეროებში.

49. კომისია თვლის, რომ ჩარევა შეიძლება იყოს გამართლებული, როგორც სამი მფრინავის რელიგიური მრწამსის პატივისცემის უზრუნველყოფის, კერძოდ კი, იმის გამო, რომ შეიარაღებულ ძალებში ქვეშევრდომსა და უფროსს შორის ურთიერთობების განსაკუთრებული ხასიათიდან გამომდინარე, ქვეშევრდომი, სხვადასხვა საკითხებში, რელიგიური შეზღუდვების ჩაივლით, უფრო ადვილად ხდება გავლენის ქვეშ.

50. სასამართლო დადგენილად თვლის იმას, რომ კონვენცია, პრინციპში, ისევე გამოიყენება სამხედრო პირების მიმართ, როგორც სამოქალაქო პირების მიმართ. ამის მიუხედავად, მისი ინტერპრეტაციისას და მისი დადგენილებების გამოყენებისას, როგორსაც განეკუთვნება მოცემული შემთხვევა, აუცილებელია მხედველობაში ვიქონიოთ სამხედრო ცხოვრების განსაკუთრებული ხასიათი და მისი გავლენა შეიარაღებული ძალების ცალკეულ წევრებზე (იხ. „ენგელი და სხვ. ნიდერლანდების წინააღმდეგ“ და, mutatis mutandis, „გრაიგორიადესი საბერძნეთის წინააღმდეგ“).

51. ამასთან დაკავშირებით სასამართლო ხაზს უსვამს, რომ ივრარქიული სტრუქტურები, რომლებიც შეიარაღებული ძალების ერთ-ერთი თავისებურებას წარმოადგენს, სამხედრო მოსამსახურეებს შორის ურთიერთობების ყველა ასპექტს განსაკუთრებულ ელფერს სძენს, ეს ხელს უშლის ქვეშევრდომს წინააღმდეგობა გაუწიოს წოდებით ზემდგომს, ან თავი აარილოს ამ უკანასკნელის მიერ დაწვეულ საუბარს. ამგვარად, ის, რაც სამოქალაქო ცხოვრებაში აზრთა უწყინარ გაცვლა-გამოცვლად აღიქმება (სადაც მოსაუბრეს შეუძლია მიიღოს ან უარყოს მეორის აზრი), სამხედრო ცხოვრებაში იგი შეიძლება განიხილულ იქნას, როგორც დაუმეფელი ზეწოლის ფორმა საკუთარი ძალაუფლების ბოროტად გამოყენებით. აუცილებელია ხაზი გაესვას იმას, რომ რელიგიურ ან სხვა დღეიკატურ თემებზე ნებისმიერი დისკუსია სხვადასხვა წოდების მქონე პირებს შორის, არ ხდება ამ კატეგორიაში. ამის მი-

უზღავად, როცა გარემოებები მოითხოვს, სამხედრო ძალებში ქვეშევრ-
დობების უფლებების და თავისუფლების დაცვისთვის სახელმწიფოს
მიერ გარკვეული ზომების მიღება შეიძლება გამართლებული იყოს.

52. სასამართლო ეყრდნობა შინაგანი სასამართლო განხილვების
დროს მოყვანილ ჩვენებებს (იხ. მე-8 - მე-10 პუნქტები).

ის მითითებს, რომ მფრინავებმა ანტონიადისმა და კოკალისმა
აჩვენეს, რომ განმცხადებლებმა რამდენჯერმე გააბეს მათთან საუბარი
ორმოცდაათიანელთა ეკლესიაში მისვლისა და მათ რწმუნაზე გადასვლის
მიზნით. ანტონიადისმა განაცხადა, რომ ის კალდებულად თვლიდა
თავს მონაწილეობა მიეღო საუბარში, იმის გამო, რომ განმცხადებლები
მისი უფროსები იყვნენ, ხოლო კოკალისმა თქვა, რომ ასეთი მცდელობები
მას უხერხულ მდგომარეობაში აყენებდა. როგორც კომისიამ დაადგინა,
არ არსებობს იმის დამადასტურებელი საბუთები, რომ განმცხადებლებმა
მიმართავენ დაბურჯებას, ან დასაწუქრების მთვლელს. ამის მიუხედავად,
ეტყობა ისინი მეტად მტკიცენი იყვნენ თავიანთ მცდელობებში, ხოლო
ეს ორი მფრინავი, გამოძიებარე განმცხადებლების ოფიცირის წოდე-
ბებიდან, იმ დროსაც კი, თუ ზეწოლა ზორციელდებოდა განზრახვის
გარეშე, თავს ზეწოლის ქვეშ გრძობდა.

53. სასამართლო აღნიშნავს, რომ ჩვენებათა საწინააღმდეგოდ,
რომელიც მფრინავი კაფკასის მამამ მისცა პირველი ინსტანციის სა-
სამართლოში, მფრინავმა კაფკასმა სამხედრო ტრიბუნალის სააპელაციო
სასამართლოს წინაშე დაამოწმა, რომ განმცხადებლები არ ახდენდნენ
მასზე არანაირ ზეწოლას იმისთვის, რომ ის გამხდარიყო ორმოცდა-
ათიანელთა ეკლესიის წევრი და რომ ის თავად გამოიღოდა მათ შო-
რის მიმდინარე რელიგიური დისკუსიების ინიციატორად (იხ. მე-10
პუნქტი ზემოთ). ამის მიუხედავად, სააპელაციო სასამართლომ, ჰქონდა
რა შესაძლებლობა შეეფასებინა ჩვენებები, ამასთანავე ქვეყები და ბა-
ტონი კაფკასის სიტყვების უტყუარობას, ცვლილებების გარეშე დატოვა
პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება იმის შესახებ,
რომ პირველმა და მესამე განმცხადებლებმა უკანონოდ ისარგებლეს
ზეგაულებით, რომელიც მათ ჰქონდათ კაფკასზე საკუთარი მდგომარეო-
ბის და რაზვის წყალობით (იხ. მე-15, მე-18, და 22-ე პუნქტები ზე-
მოთ). თვლის რა, რომ ეროვნულ სასამართლოებს გააჩნია დიდი
შესაძლებლობები საქმის ფაქტების დასადგენად და ითვალისწინებს
რა იმას, რომ გარემოებები, რომლებიც ზემოთ იყო მოყვანილი 51-ე
პუნქტში, სასამართლო მიდის დასკვნაზე, რომ ბატონ კაფკასს, ისევე,

როგორც დანარჩენ ორ მფრინავს, თავი უნდა ეგრძნო გარკვეულწილად
ვალდებულად, ჩაბმულიყო რელიგიური კამათებში განმცხადებლებთან
და, შესაძლოა ორმოცდაათიანელთა სარწმუნოებაზე მოსაქცევედაც
კი.

54. ზემოთქმულის გამო, სასამართლო თვლის, რომ საბერძნეთის
ხელისუფლება პრინციპში უფლებამოსილი იყო მიეღო დაცვის
გარკვეული ზომები ქვეშევრდომ მფრინავ-სამხედრო მოსამსახურეებზე
დაუშვებელი ზეწოლის აღსაკვეთად, რომელსაც საკუთარი რელიგიური
შეხვედლებების გასარტყელად მათზე ახდენდნენ განმცხადებლები.
ის აღნიშნავს, რომ მიღებული ზომები არ იყო განსაკუთრებულად
მკაცრი და ატარებდნენ უფრო პრევენციულ, ვიდრე დამსჯელ ხასიათს,
რადგანაც დადებული სასჯელი უნდა ყოფილიყო მოყვანილი სისრუ-
ლეში მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ განმცხადებლები ჩაიდენდნენ
ასულ დანაშაულს მომდებარე სამი წლის განმავლობაში (იხ. მე-16,
მე-18, მე-20 და 24-ე პუნქტები ზემოთ). ითვალისწინებს რა საქმის
ყველა გარემოებას, სასამართლო არ თვლის მათ გადამტეხულად.

55. აქედან გამომდინარე, არ ყოფილა 9 მუხლის დარღვევა იმ
შემთხვევაში, რომელიც მიღებული იყო პირველი განმცხადებლის წინა-
აღმდეგ მფრინავების, ანტონიადისის, კოკალისის და კაფკასის მიმართ
პროზელუტიზმის გამო, მეორე განმცხადებლის წინააღმდეგ მფრინავი
ანტონიადისის მიმართ პროზელუტიზმის გამო და მესამე განმცხადებ-
ლის წინააღმდეგ მფრინავების კოკალისის და კაფკასის მიმართ
პროზელუტიზმის გამო.

2. პროზელუტიზმი სამოქალაქო პირებს შორის

56. ხელისუფლებამ შეახსენა სასამართლოს, რომ მე-4 განყოფი-
ლების თანახმად, დასჯადა მხოლოდ დაუშვებელი პროზელუტიზმი.
ის ამტკიცებდა, რომ მეორე და მესამე განმცხადებელი სოსტემპოტოვად
იყვნენდნენ ოჯახურ პრობლემებსა და ფსიქოლოგიურ სტრესს, რომე-
ლსაც განიცდიდა ბარამისების ოჯახი და ქალბატონი ზუნარა და
ამგვარად ახდენდნენ არაკანონიერ ზეწოლას. მეტიც, მათზე დაისრე-
ბული სასჯელი არ იყო განსაკუთრებულად მძიმე.

57. კომისია, რომელსაც დაეთანხმნენ განმცხადებლებიც, თვლის,
რომ გარემოებები, რომლებმაც მიიყვანეს მეორე და მესამე განმცხადებ-
ლების გასამართლებამდე, ბარამისების ოჯახის და ქალბატონი ზუნარას

პროზელტიზმის გამო, იყო კონკანკისის საქმის გარემოებების მსგავსი (ციტირება იხ. 32-ე პუნქტში ზემოთ), იმ თვალსაზრისით, რომ პროზელტიზმის „სამიზნეები“ იყვნენ არა სამხედრო მოსამსახურეები აგრეთვე იმ თვალსაზრისით, რომ ერთგვნულმა სასამართლოებმა დაადგინეს მოპასუხეების ბრალი, მოახდინეს რა მე-4 განყოფილების ციტირება, ყოველგვარი ახსნის გაუმჯობესება, თუ რატომ იყო ის მეთოდები „მოუღებელი“ რომელიც გამოიყენეს ბარლებზელებმა; არ იყო დამაკმაყოფილებლად ნაჩვენები, რომ მათი გასამართლება ამ ბრალდებით „აუცილებელი იყო დემოკრატიულ საზოგადოებაში“.

58. სასამართლო შეახსენებს, რომ მეორე განმცხადებელი იყო გასამართლებული მე-4 განყოფილების შესაბამისად იმის გამო, რომ ერთადერთხელ უქადაგა ბაირამისების ოჯახს და მათ მეზობლებს მას შემდეგ, რაც მან შეძლო ბაირამისების ოჯახის ერთ-ერთი წევრის დაპატიმრება, რომელიც გამამარჯობაში იმყოფებოდა. მესამე განმცხადებელთან ერთად ის გასამართლებული იყო ქალბატონი ზუნარას პროზელტიზმისთვის, რომლის მოქცევასაც ისინი ცდილობდნენ იმ პერიოდის განმავლობაში, როდესაც ამ ქალბატონის თავის მუდღესთან პრობლემები ჰქონდა (იხ. მე-11, მე-12, მე-17 და მე-19 პუნქტები ზემოთ).

59. სასამართლო თვლის, რომ გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს იმ გარემოებას, რომ სამოქალაქო პირები, რომელთა მოქცევასაც ცდილობდნენ განმცხადებლები, არ ხდებოდნენ ზეწოლის ქვეშ და არ იყვნენ იძულებული, როგორც სამხედრო მოსამსახურე მფრინავები. რაც შეეხება ბაირამისების ოჯახს და მათ მეზობლებს, არც ერთი მოწმობა არ მოუთხოვს იმზე, რომ ისინი თავს ვალდებულად თვლიდნენ მოქმედებას განმცხადებლისთვის ან, რომ მისი ქადაგება მათდამი იყო ამა თუ იმ გაგებით მოუღებელი.

რაც შეეხება ქალბატონ ზუნარას, საბერძნეთის სასამართლოებში არ იყო სადავო, რომ თავდაპირველად ის თვითონ მიდიდა განმცხადებლებთან თავისი ქმრის ქცევის მიზეზის გასარკვევად. მოუხელავად იმისა, რომ ამ ურთიერთობის პერიოდში, ის იმყოფებოდა სტრესის მდგომარეობაში, რომელიც გამოწვეული იყო მისი ქორწინების დაზარალებით, სასამართლო არ თვლის, რომ მისი გონებრივი მდგომარეობა საჭიროება საეციალურ დაცვას განმცხადებელთა ქმედებისგან ან, რომ ისინი ახდენდნენ მასზე დაუშვებელ ზეწოლას. ეს მტკიცდება იმით, რომ შემდეგში მან შეძლო ორმოცდაათაინეთთა ეკლესიასთან ყოველგვარი კავშირის გაწყვეტა.

60. წემოთ აღწერილი მიზეზების გამო სასამართლო არ თვლის, რომ მეორე და მესამე განმცხადებლის გასამართლება მოცემული ბრალდებით კონკრეტულ გარემოებებში გამართლებული იყო.

61. აქედან გამომდინარეობს ის, რომ ადვოკატი ჰქონდა მე-9 მუხლის დარღვევას იმ ზომების ნაწილში, რომელიც მიღებული იყო მეორე განმცხადებლის წინააღმდეგ ბაირამისების ოჯახისა და მათი მეზობლების მიმართ პროზელტიზმის გამო და მეორე და მესამე განმცხადებლების წინააღმდეგ ქალბატონი ზუნარას მიმართ პროზელტიზმის გამო.

III კონვენციის მე-10 მუხლის შესახლო დარღვევები

62. განმცხადებლები ამტკიცებენ, რომ მათ წინააღმდეგ მიღებულმა ზომებმა ასევე დაარღვია მათი სიტყვის თავისუფლება და დაარღვია კონვენციის მე-10 მუხლი, რომელშიც ნათქვამია:

„1. ყველას აქვს თავისი შეხედულებების თავისუფალი გამოთქმის უფლება. ეს უფლება შეიცავს საკუთარი აზრისადმი მიმზრობას, სახელმწიფო ორგანოების მხრიდან ჩარევის გარეშე ინფორმაციისა და იდეების მიღებისა და გავრცელების უფლებას...“

2. ამ თავისუფლების განხორციელება, რაც გულისხმობს ვალდებულებებს და პასუხისმგებლობას, შეიძლება იყოს გადაჯაჭვული ფორმალურობითან, პირობითან, შეზღუდვითან ან საჯარო სანქციითან, რომელიც გათვალისწინებულია კანონით და საეკლესიო დემოკრატიულ საზოგადოებაში ერთგული უსაფრთხოების, ტერიტორიული მთლიანობის, ან საზოგადოებრივი სამშვიდის ინტერესებიდან გამომდინარე, უწყსრივობის ან დანაშაულის შეწყვეტის მიზნით, ჯანმრთელობის და ზნეობის დაცვის, რეპუტაციის, ან სხვა პირთა უფლებების დაცვის მიზნით, კონფიდენციალურად მიღებული ინფორმაციის გავრცელების შეწყვეტის მიზნით, ან საპარტიო-პოლიტიკური ავტორიტეტის და მოუკერძოებლობის უზრუნველყოფის მიზნით.“

63. კომისიამ, რომელსაც დაეთანხმა სასამართლო, ჩათვალა, რომ ამ მუხლთან დაკავშირებით არ დავს ცალკე განხილვის აუცილებლობა.

64. ამ საქმის საგულდაგულო გამოძიებიდან გამომდინარე, მე-9 მუხლის კონტექსტში, სასამართლო ასევე თანახმაა, რომ არ წარმოიშობა ცალკე საგანი მე-10 მუხლთან დაკავშირებით.

IV. კონვენციის მე-14 მუხლის, რომელიც მე-9 მუხლთან ერთად განიხილება, შესაძლო დარღვევები

65. განმცხადებლები ვარაუდობენ, რომ ისინი არიან დისკრიმინაციის მსხვერპლი კონვენციის მე-14 მუხლის დარღვევით. ამ მუხლში ნათქვამია:

„კონვენციაში ჩამოყალიბებული უფლებებით და თავისუფლებებით სარგებლობა უზრუნველყოფილია სქესის, რასის, კანის ფერის, ენის, რელიგიის, პოლიტიკური ან სხვა შეხედულებების, ეროვნულ ან სოციალური წარმომავლობის, ეროვნული უმცირესობისადმი მიკუთვნების, ქონებრივი მდგომარეობის, დაბადების ან სხვა ნიშნების ნიადაგზე ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე“.

ისინი ამტკიცებენ, რომ საბერძნეთში პროზელიტიზმის წინააღმდეგ კანონი გამოიყენება მხოლოდ რელიგიური უმცირესობების წევრებითან მიმართებაში, რადგან მართლმადიდებლური ეკლესიის არც ერთი, მიმღვევარი არ ყოფილა გასამართლებული მე-4 ნაწილის შესაბამისად.

66. ხელისუფლებას ამ ჩივილთან მიმართებაში არანაირი განსაკუთრებული შენიშვნა არ გაუკეთებია.

67. კომისიამ ჩათვალა, რომ არ წარმოიშობა ცალკე განხილვის საგანი მე-9 და მე-14 მუხლებთან დაკავშირებით, რომლებიც განიხილება ერთობლივად, იმ ზომებთან მიმართებაში, რომლებიც მიღებული იყო მეორე და მესამე განმცხადებლის წინააღმდეგ სამოქალაქო პირების მიმართ პროზელიტიზმის გამო. რაც შეეხება ზომებს, რომლებიც მიღებული იყო მათ წინააღმდეგ საშხედრო საპაერო ძალების საშხედრო მოსამსახურეების მიმართ პროზელიტიზმის გამო კომისიამ ვერ იპოვა დაზღვევები, რადგანაც წარმოდგენილი არ ყოფილა მასალები საჩივრის დასასაბუთებლად მე-9 და მე-14 მუხლებზე.

68. სასამართლო აღნიშნავს, რომ განმცხადებლების მტკიცებით, საბერძნეთის კანონი პროზელიტიზმის წინააღმდეგ დისკრიმინაციის დაშვებით იქნა გამოყენებული. ამის მიუხედავად, მათ არ წარმოადგინეს არანაირი მტკიცებულება, რომელიც დაადასტურებდა, რომ შეიარაღებული ძალების ოფიცერი, რომელიც ეცდებოდა მოექცია თავისი ქვეშევრდომები მართლმადიდებლურ სარწმუნოებაზე, ისეთივე მეთოდებით, რომლითაც ხელმძღვანელობდნენ განმცხადებლები, განიცდიდა სხვანაირ მოპყრობას. აქედან გამომდინარეობს, რომ არ იყო დადგენილი ერთობლივად განხილული მე-9 და მე-14 მუხლების დარღვევა, საშხედრო

საპაერო ძალების საშხედრო მოსამსახურეების მიმართ პროზელიტიზმთან დაკავშირებით.

69. ადგენს რა მე-9 მუხლის ზომებთან დაკავშირებულ დარღვევებს, რომლებიც მიღებული იყო მეორე და მესამე განმცხადებლების წინააღმდეგ ბაირამისის ოჯახის და ქალბატონი ზუნარას მიმართ პროზელიტიზმის გამო, სასამართლო თვლის, რომ არ ჩნდება ცალკეული საკითხი ერთობლივად განხილული მე-9 და მე-14 მუხლებთან დაკავშირებით.

V. კონვენციის 50-ე მუხლის გამოყენება

70. განმცხადებლები ითხოვენ სამართლიან ანაზღაურებას კონვენციის 50-ე მუხლის შესაბამისად...

74. სასამართლო აღნიშნავს, რომ მან დაადგინა კონვენციის დარღვევა მხოლოდ იმ ზომათა გამო, რაც მიღებულ იქნა მეორე განმცხადებლის წინააღმდეგ, ბაირამისის ოჯახის მოქცევის მცდელობისთვის. ასევე მეორე და მესამე განმცხადებლების წინააღმდეგ ქალბატონ ზუნარას მიმართ პროზელიტიზმისთვის. ამგვარად, პირველ განმცხადებელს არ ეკუთვნის კონპენსაცია 50-ე მუხლის მიხედვით. შეფასა რა მოუკერძოებლად, სასამართლომ დაადგინა 500 ათასი ბერძნული დრაჰმის გადახდა მანდარიდისთვის და სარანდისისთვის.

ამ საფუძველზე სასამართლომ დაადგინა

1. დაადგინა რვა ხზით ერთის წინააღმდეგ, რომ არ ყოფილა კონვენციის მე-7 მუხლის დარღვევა.

2. დაადგინა რვა ხზით ერთის წინააღმდეგ, რომ არ ყოფილა კონვენციის მე-9 მუხლის დარღვევა პირველ, მეორე და მესამე განმცხადებლის წინააღმდეგ მიღებულ ზომებში პროზელიტიზმისთვის მფრინავ ანტანაიდიის და კოკალიის მიმართ.

3. დაადგინა შვიდი ხზით ორის წინააღმდეგ, რომ არ ყოფილა კონვენციის მე-9 მუხლის დარღვევა მიღებულ ზომებში პროზელიტიზმისთვის მფრინავ კაჟკისის მიმართ.

4. დაადგინა შვიდი ხზით ორის წინააღმდეგ, რომ იყო კონვენციის მე-9 მუხლის დარღვევა მეორე და მესამე განმცხადებლის წინააღმდეგ მიღებულ ზომებში პროზელიტიზმისთვის სამოქალაქო პირთა მიმართ.

5. დაადგინა ერთხმად, რომ კონვენციის მე-10 მუხლთან დაკავშირებით არ წარმოიშევა ცალკე განხილვის საგანი.

6. დაადგინა ერთხმად, რომ არ ყოფილა ერთობლივად განხილული მე-9 და მე-14 მუხლების დარღვევა პირველი, მეორე და მესამე განმცხადებლის წინააღმდეგ მიღებულ ზომებში პროზელუტიზმისთვის სამხედრო მფრინავთა მიმართ.

7. დაადგინა ერთხმად, რომ არ ყოფილა ერთობლივად განხილული მე-9 და მე-14 მუხლების დარღვევა პირველი, მეორე და მესამე განმცხადებლის წინააღმდეგ მიღებულ ზომებში პროზელუტიზმისთვის სამოქალაქო პირთა მიმართ.

8. დაადგინა შვიდი ხმით ორის წინააღმდეგ,

ა) რომ სახელმწიფო-მოპასუხემ უნდა გადაუხადოს მეორე და მესამე განმცხადებელს სამი თვის განმავლობაში კონპენსაციის სახით არამატერიალური ზარალისთვის 500 000 (ხუთასი ათასი) ღრამპა თითოეულს.

ბ) რომ სახელმწიფო-მოპასუხემ უნდა გადაუხადოს მეორე და მესამე განმცხადებელს სამი თვის განმავლობაში, მათი ზარალების დასაფარავად, სულ 6 000 (ექვსი ათასი) ფუნტი სტერლინგი ნებისმიერი გადახდის დაქვემდებარებული დამატებული ღირებულების გადასახადთან ერთად, გარდა 11149 (თერთმეტათასისორმოცდაცხრა) ფრანგული ფრანკისა, რომელიც კონვერტირებული უნდა იქნას ფუნტ სტერლინგებში აღნიშნული გადაწყვეტილების გამოტანის დღეს არსებული კურსით.

გ) ზემოაღნიშნული დათქმული ვადის ამოწურვიდან ანგარიშსწორებაზე გადახდილ უნდა იქნეს 6% იმ თანხისა რომელიც გადასახდელია ბერძნულ ღრამპებში და 8% იმ თანხისა რომელიც ექვემდებარება გადახდას ფუნტ სტერლინგებში.

9. ერთხმად უკუავდო სხვა მოთხოვნები ანაზღაურების შესახებ.